

Nr 196.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående utformningen av det tekniska systemet för stödet av den inhemska smörproduktionen m. m.; given Stockholms slott den 20 mars 1953.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att *dels* antaga härvid fogade förslag till

1) förordning angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror m. m.;

2) förordning om accis å fettemulsion m. m.; samt

3) förordning angående avgift för margarin som användes för framställning av fettemulsion m. m.;

dels bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Sam. B. Norup.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås, att det nuvarande accis- och clearingsystemet för stöd åt den inhemska smörproduktionen och oljeväxtodlingen skall ersättas med ett nytt system, innebärande att importen av utländska fettvaror och fettråvaror i princip skall släppas fri men beläggas med en särskild avgift. Möjlighet till restitution skall införas i fråga om sådana importerade varor, som användes till icke matnyttigt ändamål eller som återutföres. Regleringsbidrag, motsvarande högst restitutionsbeloppet, skall utgå för oljor och fetter av inhemskt ursprung, vilka exporteras eller användes för nyss angivna ändamål.

Linfrö och härdad linolja föreslås skola falla utanför regleringssystemet. Accis skall även i fortsättningen utgå i fråga om fettemulsion.

De på importen belöpande avgiftsmedlen avses skola direkt tillföras statskassan över riksstatens inkomstsida. I fråga om inkomsterna av de inhemska oljeväxtprodukterna föreslås däremot, att någon ändring icke skall ske tills vidare.

Under en övergångstid avses importen skola handhas av en för ändamålet särskilt bildad ekonomisk förening, i vilken oljefabriker, margarinfabriker, raffinaderier och andra industriella fettkonsumenter skall vara representerade.

F ö r s l a g

till

fö r o r d n i n g a n g å e n d e r e g l e r i n g a v i n f ö r s e l n a v f e t t r å v a r o r o c h f e t t v a r o r , m . m .

Härigenom förordnas som följer.

I n f ö r s e l r e g l e r i n g .

1 §.

Kungl. Maj:t må förordna, att här nedan angiven vara icke får införas till riket utan tillstånd av statens jordbruksnämnd eller den, vilken jordbruksnämnden bemyndigar att meddela tillstånd till sådan införsel, nämligen

- a) jordnötter, kopra, sojabönor samt andra oljehaltiga fröer och frukter, dock ej linfrö;
- b) fettämnen och fettsyror, dock ej ullfett, lanolin, degras och annat garverifett, icke härdad linolja, ricinolja samt kinesisk eller japansk träolja;
- c) margarin, konstister, fettemulsion, andra till födoämnen avsedda ersättningsmedel för smör, grädde, ister, talg eller hästflott, ävensom andra livsmedel under förutsättning att däri ingår en mera väsentlig tillsats av fett.

Vid meddelande av dylikt tillstånd må uppställas sådana villkor för dess tillgodonjutande, som prövas vara erforderliga.

2 §.

Förordnande enligt 1 § utgör ej hinder för transitering eller annan befordran under tullverkets kontroll eller för uppläggning i frihamn eller å tullager eller provianteringsfrilager; dock må å provianteringsfrilager upplagd vara icke utan medgivande av jordbruksnämnden för varje särskilt fall disponeras annorledes än till fartygs, buss eller luftfartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning.

Ej heller skall sådant förordnande ha avseende å

- a) vara som införes i egentlig gränstrafik eller under sådana förhållanden att tullfrihet för densamma åtnjutes eller, i fråga om icke tullpliktig vara, skulle, om den varit tullbelagd, ha åtnjutits enligt annan bestämmelse i 5 § tulltaxeförordningen än den under s) upptagna eller enligt 6 eller 8 § samma förordning; eller

- b) vara som enligt föreskrifter, meddelade av generaltullstyrelsen, försändes landvägen antingen över riket från en till annan utrikes ort eller över utlandet från en till annan ort inom riket.

3 §.

Till riket inkommen vara som på grund av bestämmelserna i denna förordning icke får införas må, därest varan ej enligt 12 § eller enligt lagen om straff för olovlig varuinförsel skall vara förverkad samt hinder ej heller

eljest möter mot utförsel av varan, under tullkontroll återutföras enligt de föreskrifter som i tullstadgan äro givna för gods anmält till returfortullning.

Vad i första stycket stadgats gäller även om varan är fri från tull eller annan avgift vid införsel eller om anmälan till utförsel icke gjorts inom föreskriven tid.

Regleringsavgift och regleringsbidrag.

4 §.

För i 1 § under b) och c) avsedda varor, som införas till riket och förtullas, samt för fetter, oljor och fettsyror, vilka här i landet utvinnas ur i samma paragraf under a) avsedda varor, skall, i den mån Kungl. Maj:t så förordnar, erläggas avgift (*regleringsavgift*).

Avgiftens storlek bestämes av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden.

Vid förändring av regleringsavgiftens storlek för vara, som avses i 1 § under b), skall i den omfattning Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden bestämmer motsvarande efterreglering vidtagas även beträffande avgiften för inneliggande lager av avgiftsbelagd vara av samma slag hos den som inför, utvinner, driver handel med eller för industriell fabrikation förbrukar sådan vara.

5 §.

Bestämmelserna i 4 § skola icke ha avseende å vara som i föreskriven ordning utlämnas från provinanteringsfrilager för fartygs, buss eller luftfartygs proviantering eller utrustning.

Beträffande vara som införes under sådana förhållanden att tullfrihet för densamma åtnjutes eller, i fråga om icke tullpliktig vara, skulle, om den varit tullbelagd, ha åtnjutits enligt 5, 6 eller 8 § tulltaxeförordningen skall skyldighet att erlägga regleringsavgift föreligga allenast såvitt fråga är om återinförsel av vara, som antingen utförts innan förordnande om regleringsavgift för varan meddelats eller vid vars utförsel erhållits sådant regleringsbidrag, varom nedan i 8 § förmäles.

6 §.

Regleringsavgift skall uppbäras och redovisas av jordbruksnämnden i den ordning Kungl. Maj:t, eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden bestämmer. För sådana i 1 § under b) och c) avsedda varor, som införas till riket, skall avgiftsskyldigheten åvila den, för vars räkning införseln sker. För varor, vilka utvinnas ur till riket införda fettråvaror av de slag som avses i 1 § under a), skall avgiftsskyldigheten åvila den som verkställer utvinningen.

För erläggande av regleringsavgift vid sådan efterreglering, som avses i 4 § andra stycket, svarar innehavaren av varulagret.

7 §.

Inbetalas icke regleringsavgift i föreskriven ordning, må avgiften på framställning av jordbruksnämnden omedelbart utmätas med det belopp, vartill nämnden efter verkställd undersökning fastställer densamma.

8 §.

Aterbäring av regleringsavgift må efter ansökan lämnas för svinn, som uppstår vid härdning och raffinering, och för fettsyror, som framkomma vid raffinering av vegetabiliska oljor samt val- och annan sjödjursolja.

För vara, som avses under 1 § b) och c) eller som utvunnits ur sådan vara som avses under 1 § a), åtnjutes, där varan kommit till användning för annat än matnyttigt ändamål eller enligt bevis av tullmyndighet utförts ur riket eller till svensk frihamn eller ingått såsom beståndsdel i annan sålunda utförd vara, efter ansökan visst bidrag (*regleringsbidrag*), motsvarande högst den regleringsavgift, som skulle ha utgått vid import av vara av samma slag.

I denna paragraf avsedd återbäring av regleringsavgift och utbetalning av regleringsbidrag skall äga rum i den omfattning och på de villkor Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden bestämmer.

9 §.

Därest särskilda skäl föreligga må Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden meddela befrielse, helt eller delvis, från skyldighet att erlägga regleringsavgift så och medgiva återbäring, helt eller delvis, av sådan avgift jämväl i annat fall än i 8 § sägs.

10 §.

Envar, som bedriver verksamhet varmed följer skyldighet att erlägga här avsedd regleringsavgift, är skyldig att, i den utsträckning jordbruksnämnden föreskriver och i enlighet med de närmare anvisningar jordbruksnämnden meddelar, föra sådana anteckningar angående rörelsen, som erfordras för kontroll över att regleringsavgift behörigen erlägges eller att uppgifter, som lämnas i ansökningar om återbäring eller regleringsbidrag, äro riktiga.

Det åligger därjämte näringsidkare, som avses i första stycket, *dels* att på anfordran tillhandahålla jordbruksnämnden eller dess ombud nämnda anteckningar och förda handelsböcker med därtill hörande handlingar ävensom de övriga uppgifter angående rörelsen som erfordras för kontrollen, *dels* att i den utsträckning jordbruksnämnden bestämmer och i enlighet med de närmare anvisningar nämnden meddelar till nämnden eller dess ombud lämna regelbundna uppgifter angående rörelsen.

Näringsidkare, som avses i första stycket, är vidare skyldig att lämna ombud för jordbruksnämnden tillträde till fabrik, lagerlokal eller annan av näringsidkaren disponerad lägenhet för kontroll av varulager.

11 §.

Upplysning, som inhämtas med stöd av 10 §, må ej yppas i vidare mån än som erfordras för vinnande av det med upplysningens inhämtande avsedda ändamålet.

Ansvarsbestämmelser m. m.

12 §.

Den som utan behörig tullangivning eller medelst vilseledande åtgärder till riket inför eller söker införa vara, som enligt denna förordning icke får införas, straffes med dagsböter.

Vara som någon i strid mot denna förordning olovligen infört eller sökt införa skall förklaras förverkad jämte emballage eller kärl vari den förvaras. Kan egendom som sålunda skolat förklaras förverkad ej tillrättaskaffas, gälde den brottslige dess värde. Framgår av omständigheterna att brot-

tet skett av förbiseende, må av domstolens prövning bero, huruvida förverkandepåföljd skall inträda.

I fråga om åtal för förseelse, som avses i första stycket, och talan om förverkande av gods eller värde på grund av föreskrifterna i andra stycket ävensom beslag av gods, som kan antagas vara förverkat, och förfarandet med beslagttaget gods skall vad i allmänhet är stadgat om olovlig införsel av tullpliktig vara äga motsvarande tillämpning.

13 §.

Den som bryter mot villkor för tillgodonjutande av tillstånd enligt 1 § eller i strid mot stadgandet i 2 § första stycket disponerar å provianteringsfrilager upplagd vara annorledes än till fartygs, buss eller luftfartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning straffes med dagsböter.

14 §.

Skall i denna förordning avsedd vara enligt tullstadgan eller lagen om straff för olovlig varuinförsel eller på grund av stadgande i denna förordning säljas å auktion genom tullverkets försorg, må försäljningen ske endast till någon, som erhållit tillstånd varom i 1 § sägs, eller ock under förbehåll att varan återutföres.

Kan försäljning i enlighet med vad sålunda stadgats ej komma till stånd, skall med varan förfaras på sätt Kungl. Maj:t efter anmälan av generaltullstyrelsen förordnar.

15 §.

Försäljningssumma för förverkat gods samt belopp som utgivits i stället för sådant gods tillfalla kronan.

16 §.

Underlåter någon att fullgöra vad enligt 10 § första eller andra styckena åligger honom, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff dömes den som uppsåtligen giver oriktigt eller ofullständigt innehåll åt anteckningar eller uppgifter som avses i nämnda stadganden. Sker sådan förseelse utan uppsåt men av grov oaktsamhet, vare straffet dagsböter.

Om straff för vägran att lämna tillträde för kontroll enligt 10 § tredje stycket samt för brott mot den i 11 § stadgade tystnadsplikten stadgas i strafflagen.

17 §.

Underlåter någon att på anfordran tillhandahålla jordbruksnämnden eller dess ombud handelsbok eller annan handling, som avses i 10 §, eller att i föreskriven ordning avlämna uppgift, som där avses, må nämnden förelägga honom lämpligt vite.

Länsstyrelse äger utdöma sådant vite.

18 §.

Husbonde ansvarar för sådan i 16 § omförmäld förseelse, som begås av hans husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förseelsen begången av honom själv, såframt ej omständigheterna göra sannolikt, att förseelsen skett utan hans vetskap och vilja.

19 §.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna förordning meddelas av Kungl. Maj:t, eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1953.

Förslag

till

förordning om accis å fettemulsion m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

För fettemulsion, som inom riket tillverkas för försäljning såsom livsmedel eller för framställning av livsmedel, skall där varan innehåller mindre än 82 procent fett, i den mån Kungl. Maj:t så förordnar, erläggas accis enligt vad nedan sägs.

Med fettemulsion förstås varje till människoföda avsedd grädd- eller mjölkliknande vara, i vilken ingår annat fett än mjölkfett.

2 §.

Accisen utgår med det belopp, högst två kronor för kilogram av varans nettovikt, som Kungl. Maj:t bestämmer.

Accisens belopp må bestämmas olika för varor med lägre och med högre fetthalt.

3 §.

Tillverkning, som i 1 § första stycket avses, skall stå under statens kontroll.

Kontrollen över tillverkningen ävensom över accisens behöriga utgörande utövas av kontrollstyrelsen med biträde av särskilda tjänstemän.

4 §.

Kungl. Maj:t äger, då synnerliga skäl därtill äro, medgiva befrielse från eller återbäring av accis.

5 §.

1. mom. Kontrolltjänsteman äger påfordra att när som helst erhålla tillträde till samtliga för tillverkarens rörelse använda lokaler.

2. mom. Tillverkare skall för kontrollen utan ersättning tillhandahålla erforderliga prov å varan samt i förekommande fall beskrivning över densamma ävensom ställa för kontrollen hos tillverkaren nödiga hjälpmedel till förfogande och lämna behövlig handräckning.

3. mom. Tillverkare är pliktig att ordna sin bokföring på sådant sätt, att den möjliggör kontroll över tillverkade och försålda kvantiteter accispliktiga vara, samt att vid anfordran tillhandahålla kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman sina handelsböcker med tillhörande handlingar.

4. mom. Tillverkare skall ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som kontrollstyrelsen för erhållande av en betryggande kontroll över accisens behöriga utgörande meddelar, ävensom de anvisningar, som kontrolltjänsteman i enlighet med kontrollstyrelsens föreskrifter kan komma att lämna.

5. mom. Återförsäljare av accispliktig vara är skyldig att på anfordran lämna sådana upplysningar om sin rörelse, som kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman finner erforderliga för acciskontrollen samt att, där kontrollstyrelsen finner det påkallat för kontrollens utövande, tillhandahålla sina handelsböcker med tillhörande handlingar.

6. mom. Sådan uppgiftsskyldighet, som avses i 5 mom., åligger ock den, som idkar handel med vara, vilken användes för framställning eller distribution av accispliktig vara.

6 §.

Har förordnande jämlikt 1 § meddelats, skall den, som ämnar inom riket för försäljning tillverka vara, för vilken enligt förordnandet accis skall utgå, därom göra skriftlig anmälan till kontrollstyrelsen. Anmälningsskyldigheten skall, där tillverkning bedrivs vid tiden för ikraftträdande av förordnandet eller där den är avsedd att taga sin början inom femton dagar från nämnda tidpunkt, fullgöras utan dröjsmål och i annat fall senast femton dagar innan tillverkningen tager sin början.

7 §.

1. mom. Den som bedriver tillverkning, som i 1 § första stycket avses, skall senast inom en månad efter varje kalendermånads utgång till kontrollstyrelsen avlämna en på tro och heder avgiven deklARATION angående den myckenhet accispliktig vara, som under kalendermånaden eller den del därav, varunder förordnandet gällt, av honom eller för hans räkning levererats till köpare.

Om särskilda skäl därtill äro, äger kontrollstyrelsen föreskriva, att deklARATION skall avse kalenderkvartal i stället för kalendermånad, i vilket fall deklARATION skall avlämnas inom en månad efter varje kvartals utgång. Kontrollstyrelsen må ock, under förutsättning som nyss sagts, föreskriva att deklARATION skall avlämnas inom annan tid än i det föregående angivits, dock tidigast inom femton dagar och senast inom två månader efter utgången av den månad eller det kvartal deklARATIONEN avser.

2. mom. I deklARATION som i 1 mom. avses må avdrag göras för de kvantiteter varor, som

a) levererats till annan tillverkare för tillverkning av accispliktig vara under förutsättning dock att vid deklARATIONEN fogas intyg av köparen, att denne mottagit varan för sådant ändamål,

b) från återförsäljare återlevererats såsom till försäljning oduglig vara, samt

c) enligt bevis av tullmyndighet utförts ur riket eller till svensk frihamn.

3. mom. DeklARATION skall vara undertecknad av behörig firmatecknare och till riktigheten styrkt av två trovärdiga personer.

4. mom. Underlåter tillverkare att avlämna deklARATION som avses i 1 mom. eller befinnes avgiven deklARATION oriktig, äger kontrollstyrelsen fastställa den accis, som rätteligen skall utgå. I fall av underlåtenhet att avgiva deklARATION må kontrollstyrelsen i stället, om särskilda skäl därtill äro, meddela tillverkaren förbud tills vidare, till dess deklARATION avgivits, att förfoga över accispliktig vara.

8 §.

1. mom. Tillverkare skall samtidigt med deklARATIONENS avlämnande genom insättning å kontrollstyrelsens postgirokonto erlagga det accisbelopp, som enligt deklARATIONEN skall utgå.

I fall som avses i 7 § 4 mom. första punkten ankommer det på kontrollstyrelsen att bestämma den tid, inom vilken accisen skall erläggas.

2. mom. Erlägges icke accisbelopp inom därför angiven tid, må kontrollstyrelsen meddela tillverkaren förbud tills vidare, till dess accisen guldits, att förfoga över accispliktig vara.

3. mom. Tillverkare är skyldig att, då kontrollstyrelsen det påfordrar, hos styrelsen ställa säkerhet för accisens behöriga erläggande till belopp, som styrelsen finner erforderligt.

Ställes ej vid anfordran sådan säkerhet, skall vad i 2 mom. sägs äga motsvarande tillämpning.

4. mom. Försummar någon att inbetala accis, som det enligt denna förordning åligger honom att erlägga, må accisen på framställning av kontrollstyrelsen omedelbart utmätas med det belopp, vartill kontrollstyrelsen efter verkställd undersökning fastställer densamma.

9 §.

Den, som utan föreskriven anmälan bedriver tillverkning, som i 1 § första stycket avses, straffes med dagsböter, ej under tjugu.

Den, som i strid mot förbud, varom i 7 § 4 mom. eller 8 § 2 mom. sägs, förfogar över vara, straffes med dagsböter, ej under fyrtio, eller, där omständigheterna äro synnerligen försvärande, med fängelse i högst sex månader.

Underlåter någon i andra fall än nu sagts att fullgöra vad honom åligger enligt denna förordning eller med stöd av densamma meddelade föreskrifter, straffes med böter, högst trehundra kronor.

10 §.

Kontrollstyrelsen må vid vite förelägga tillverkare att fullgöra vad honom åligger enligt denna förordning eller med stöd av densamma meddelade föreskrifter.

11 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklaration eller försäkran lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

12 §.

Den som har eller haft att taga befattning med kontroll enligt denna förordning må ej i vidare mån än hans tjänsteutövning fordrar yppa affärsförhållande, varom han därvid erhållit kännedom. Bryter någon häremot, straffes, där han för brottet ej är underkastad ansvar enligt allmänna strafflagen, med dagsböter.

13 §.

Polismyndighet åligger att tillhandagå kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman med begärd upplysning om person eller företag, som kan antagas bedriva i denna förordning avsedd tillverkning.

14 §.

Förseelse, som avses i 9 §, må åtalas, förutom vid laga domstol i brottmål, vid den rätt, där rörelseidkaren skall svara i tvistemål i allmänhet, eller vid rätten i den ort, där rörelsen bedrivs.

15 §.

Förseelse, som avses i 9 § tredje stycket, må av allmän åklagare åtalas allenast efter angivelse av kontrollstyrelsen.

Brott som avses i 12 § må, där det icke skall straffas enligt allmänna strafflagen, av allmän åklagare åtalas allenast efter angivelse av målsäganden.

16 §.

Kungl. Maj:t äger utfärda för tillämpningen av denna förordning erforderliga föreskrifter.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1953.

Genom förordningen upphävas

förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror,

kungörelsen den 30 juni 1943 (nr 482) angående accis och tilläggsaccis å margarin m. m.,

kungörelsen den 1 april 1949 (nr 102) angående ändring av accisen och tilläggsaccisen å fettemulsion;

kungörelsen den 11 januari 1952 (nr 5) angående ändring av tilläggsaccisen å kokosfett; samt

kungörelsen den 5 september 1952 (nr 631) angående ändring av accisen å matolja m. m.

Där i förordningen avsedd tillverkning bedrives vid tiden för ikraftträdandet av denna förordning, och anmälan till kontrollstyrelsen av tillverkaren gjorts enligt förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) erfordras icke särskild anmälan enligt 6 § denna förordning.

Visar tillverkare, att vara, för vilken accis skall utgå, försålts till pris, som avtalats före ikraftträdandet av ett av Kungl. Maj:t med stöd av denna förordning meddelat förordnande, och är tillverkaren icke på grund av särskilt förbehåll eller eljest berättigad att hos köparen uttaga den å varan belöpande accisen, äger Kungl. Maj:t bestämma, att accisen skall erläggas av köparen, eller, då skäl därtill äro, utan sådant åläggande för köparen medgiva befrielse från eller återbäring av accisen, dock att ansökan härom skall till Kungl. Maj:t ingivas inom en månad efter förordnandets ikraftträdande.

F ö r s l a g
till
förordning angående avgift för margarin som användes för framställning av fettemulsion m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som, för annat ändamål än för förbrukning i eget hushåll, av margarin framställer vara, som kan användas såsom ersättningsmedel för grädde eller för beredning av sådant ersättningsmedel, skall enligt vad här nedan stadgas erlägga särskild avgift. Vad nu sagts skall dock ej gälla, då av margarin för försäljning framställes sådan vara, som avses i förordningen den 1953 (nr) om accis å fettemulsion m. m.

Den som använder margarin på sätt i första stycket sägs benämnas i denna förordning tillverkare.

2 §.

Avgift för sådan tillverkning, som avses i 1 § utgår med det belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer, dock med högst 5 kronor för varje vid tillverkningen använt kilogram margarin. Avgiften utgör lägst 50 kronor för varje hel eller påbörjad kalendermånad, under vilken tillverkningen bedrivs.

3 §.

Den som ämnar bedriva tillverkning som avses i 1 § skall därom göra skriftlig anmälan till kontrollstyrelsen. Anmälningsskyldigheten skall, där sådan tillverkning bedrivs vid tiden för denna förordnings ikraftträdande, fullgöras utan dröjsmål och i annat fall innan tillverkningen tager sin början.

4 §.

Tillverkare är pliktig att över sin tillverkning föra tillverkningsbok enligt anvisningar som meddelas av kontrollstyrelsen.

5 §.

Tillverkare skall för varje kalenderkvartal upprätta och senast å femtonde söckendagen efter kvartalets utgång till kontrollstyrelsen avlämna en på tro och heder avgiven deklaration angående den myckenhet margarin, som under kalenderkvartalet av honom använts för ifrågavarande ändamål.

Där så finnes påkallat, må kontrollstyrelsen ålägga viss tillverkare att avlämna sådan deklaration för kortare tid än kalenderkvartal.

6 §.

Tillverkares skyldighet att avlämna deklaration upphör sedan skriftlig anmälan om tillverkningens upphörande och dagen därför ingivits till kontrollstyrelsen. Dock skall deklaration avlämnas för den deklaraionsperiod, under vilken tillverkningen upphört.

7 §.

Tillverkare skall samtidigt med deklarationens avlämnande erlægga den avgift, som skall utgå för den i deklarationen upptagna kvantiteten margarin.

Avgiften erlägges genom insättning å statsverkets checkräkning i riksbanken för kontrollstyrelsens räkning eller å kontrollstyrelsens postgiro-konto.

8 §.

Erlägges icke avgift inom föreskriven tid, må kontrollstyrelsen meddela tillverkaren förbud tills vidare, till dess avgiften guldits, att bedriva tillverkning, som avses i 1 §.

Tillverkare är skyldig att, då kontrollstyrelsen det påfordrar, hos styrelsen ställa säkerhet för avgiftens behöriga erläggande till belopp, som styrelsen finner erforderligt.

Ställes ej vid anfordran sådan säkerhet, skall vad i första stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

Försummar tillverkare att inbetala avgift, som det enligt denna förordning åligger honom att erlægga, må avgiften på framställning av kontrollstyrelsen omedelbart utmätas med det belopp, vartill kontrollstyrelsen efter verkställd undersökning fastställer densamma.

9 §.

Överinseendet å kontrollen att avgift behörigen erlägges handhaves av kontrollstyrelsen.

Tillverkare är pliktig att för tillsyn bereda kontrolltjänsteman, närhelst han det påfordrar, tillträde till samtliga för tillverkarens rörelse använda lokaler, att meddela kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman alla begärda upplysningar angående inköp och förbrukning i rörelsen av margarin samt att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som kontrollstyrelsen för erhållande av en betryggande kontroll över avgiftens behöriga erläggande meddelar, ävensom de anvisningar, som kontrolltjänsteman i enlighet med kontrollstyrelsens föreskrifter kan komma att lämna.

Tillverkare, som enligt lag är skyldig föra handelsböcker, åligger därjämte att vid anfordran hålla dessa med tillhörande handlingar tillgängliga för kontrolltjänsteman.

10 §.

Den som tillverkar eller försäljer maskiner, som kunna användas vid sådan tillverkning som avses i 1 §, är pliktig att på anfordran av kontrolltjänsteman lämna denne uppgift om gjorda försäljningar av dylika maskiner.

11 §.

Granskning av deklarationer, som enligt denna förordning avgivits, må ej verkställas av annan än kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman. Deklarationerna skola tillhandahållas dem, som i och för sin befattning böra därav erhålla del. I övrigt må deklaration icke vara för någon tillgänglig utan att den, som avgivit deklarationen, medgivit dess offentliggörande; dock må deklarationer, på sätt Kungl. Maj:t förordnar, för statistisk bearbetning utlämnas till ämbetsmyndighet eller tjänsteman, åt vilken Kungl. Maj:t uppdrager utförandet av sådan bearbetning.

12 §.

Den som utan anmälan varom sägs i 3 § eller i strid mot förbud enligt 8 § första stycket bedriver tillverkning, som avses i 1 §, straffes med dagsböter.

13 §.

Den som underlåter att inom föreskriven tid avgiva deklARATION, böte från och med tjugufem till och med trehundra kronor; och må kontrollstyrelsen förelägga den uppgiftsskyldige lämpligt vite.

14 §.

Om ansvar i vissa fall för den som i deklARATION lämnat oriktig uppgift stadgas i skattestrafflagen.

15 §.

Underlåter någon att ställa sig till efterrättelse vad honom enligt 9 eller 10 § åligger, straffes med böter högst trehundra kronor; och må kontrollstyrelsen förelägga vederbörande lämpligt vite.

16 §.

Den som har eller haft att taga befattning med ärende, som avses i denna förordning, må ej i vidare mån än hans tjänsteutövning fordrar yppa affärsförhållande, varom han därvid erhållit kännedom. Bryter någon här emot, straffes, där han för brottet ej är underkastad ansvar enligt allmänna strafflagen, med dagsböter.

17 §.

Fullgöres icke ordentligen skyldigheten att hålla bokföring som avses i 4 § och är förseelsen ej straffbar enligt annat författningsrum, straffes tillverkaren med dagsböter.

18 §.

Förseelse som avses i 15 § må av allmän åklagare åtalas allenast efter angivelse av kontrollstyrelsen.

Brott som avses i 16 § må, där det icke skall straffas enligt allmänna strafflagen, av allmän åklagare åtalas allenast efter angivelse av målsäganden.

19 §.

Kungl. Maj:t äger meddela de ytterligare föreskrifter, som kunna befinnas erforderliga för tillämpningen av denna förordning.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 mars 1953.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, fråga om utformningen av det tekniska systemet för stödet av den inhemska smörproduktionen m. m. samt anför därvid följande.

I propositionen nr 236 till 1952 års riksdag angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område anmälde jag, att kontrollstyrelsen och statens jordbruksnämnd framlagt förslag till omläggning av fettvaruregleringen. Behandlingen av detta förslag hade emellertid då ännu icke hunnit slutföras inom jordbruksdepartementet, varför jag förklarade mig icke vara beredd att taga ställning till en i förslaget förordad omläggning av nämnda reglering. De dittills gällande grunderna för fettvaruregleringen borde därför tillämpas tills vidare under det kommande regleringsåret. Denna mening biträdades av riksdagen.

Jag torde nu få återkomma till den berörda frågan. Jag får då till en början erinra om att Kungl. Maj:t den 2 februari 1951, i anledning av en framställning av kontrollstyrelsen och dåvarande statens livsmedelskommission, uppdrog åt de båda myndigheterna att gemensamt verkställa utredning rörande anordnandet av accisförfarandet för margarin och andra fettvaror samt angående utformningen av det tekniska system, som i fortsättningen borde tillämpas för att stödja avsättningen av den inhemska smörproduktionen och oljeväxtodlingen.

För att fullgöra utredningsarbetet tillsatte de båda myndigheterna en särskild delegation, bestående av för kontrollstyrelsen överdirektören Harry Älmeby och byrådirektören Allan Schultz samt för kommissionen — numera statens jordbruksnämnd — generaldirektören Olof Söderström och byråchefen Georg Hulting. Söderström och Älmeby har fungerat som delegationens ordförande respektive vice ordförande. Såsom särskilda sakkunniga har anlitats verkställande direktören för Sveriges kemiska industri-

kontor, filosofie doktor Peter Fitger, verkställande direktören för Kooperativa förbundet Albin Johansson, vice verkställande direktören för Svenska mejeriernas riksförening Waldemar Ljung, vice verkställande direktören för Sveriges slakteriförbund Gunnar Lund samt verkställande direktören för Margarinfabrikernas försäljningsaktiebolag Kuno Möller.

De delegerade jämte de särskilt tillkallade sakkunniga har antagit benämningen *fettråvarukommittén*.

Under utredningsarbetets gång har kommittén samrått med representanter för av dess förslag berörda myndigheter och sammanslutningar såsom generaltullstyrelsen, priskontrollnämnden, handels- och industrikommissionen samt Tvättmedels-, tvål- och stearinindustriens råvaruförening u. p. a.

Med skrivelse den 22 april 1952 har kontrollstyrelsen och jordbruksnämnden till Kungl. Maj:t överlämnat en promemoria med förslag till tekniskt system för stöd åt den svenska smörproduktionen och oljeväxtodlingen m. m. Förslaget, vid vilket fogats utkast till författningar i ämnet, innefattar nämndens och de särskilt tillkallade sakkunnigas sammanstående mening. Kontrollstyrelsen har däremot haft annan mening såvitt angår prisregleringen av inhemska oljeprodukter m. m. ävensom redovisningen och uppbörden av vissa föreslagna avgifter.

Över promemorian och ämbetsverkens skrivelse har yttranden avgivits av kommerskollegium, efter hörande av handelskamrarna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och Gävle, generaltullstyrelsen, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges industriförbund, Kooperativa förbundet samt Sveriges grossistförbund.

Nuvarande regleringssystem.

I det nu tillämpade regleringssystemet rörande fettvaror ingår, bland annat, upptagandet av accisavgifter, ävensom vissa speciella handels- och prisreglerande åtgärder.

I. Accisavgifter.

Till följd av vissa statliga åtgärder i syfte att stödja mjölkpriserna inträdde i början av 1930-talet en stegring av priset på smör. För att därigenom icke skulle uppkomma förskjutning av efterfrågan på matfett från smör till margarin, infördes accis å margarin genom beslut av 1933 års riksdag. I september 1936 utsträcktes accisplikten till att gälla även konstister samt annat ersättningsmedel för smör och flott. Från och med juli 1939 infördes vidare accis å fettemulsion. Slutligen tillkom i november 1940 accis å bageri- och matolja samt i december samma år å kokosfett. I åtskilliga fall har efter hand skett avsevärda ändringar i accisavgifternas storlek.

De grundläggande, nu gällande bestämmelserna om accis återfinnes i förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra

fettvaror (ändrad genom förordningarna nr 474/1937 och 323/1943) ävensom i vissa till denna knutna författningar.

Enligt förordningen skall, i den mån Kungl. Maj:t så förordnar, erläggas accis för i författningsrummet uppräknade varor, som inom riket tillverkas för försäljning, nämligen margarin, konstister, matolja, annat ersättningsmedel för smör eller flott samt fettemulsion. Accis utgår med det belopp, högst 60 öre för varje kilogram av varans nettovikt, som Kungl. Maj:t bestämmer. Sedan 1940 har tilläggsaccis utgått med växlande belopp. Bestämmelserna härom har icke införts i ifrågavarande förordning utan har meddelats i särskilda kungörelser. Det i förordningen angivna maximibeloppet har på så sätt kommit att överskridas. Kontrollen över att accisen behörigen utgöres handhas av kontrollstyrelsen.

Kungl. Maj:ts befogenhet att förordna om accis var länge tidsbegränsad men utsträcktes successivt. Senast skedde detta genom förordningen nr 481/1943, genom vilken förlängning skedde utan tidsbegränsning.

Förutom nämnda förordningar gäller för närvarande följande kungörelser, nämligen kungörelsen den 30 juni 1943 (nr 482) angående accis och tilläggsaccis å margarin m. m., kungörelsen den 1 april 1949 (nr 102) angående ändring av accisen och tilläggsaccisen å fettemulsion, kungörelsen den 9 februari 1951 (nr 38) angående upphävande av accisen å margarin samt kungörelsen den 16 februari 1951 (nr 88) innefattande ändring av punkt 5 i kungörelsen den 30 juni 1943 (nr 482) angående accis och tilläggsaccis å margarin m. m.

Omfattningen av accisbeläggningen samt de tillämpade accisavgifterna under senare år belyses av en å s. 16 intagen sammanställning.

Under 1940-talet ändrades accisen och tilläggsaccisen på margarin ett flertal gånger. I och med krigsårens avspärrning och den därmed följande knappheten på matfettförsörjningens område fick accisen i viss mån annan betydelse än tidigare. Anledning att ur konkurrenssynpunkt skydda smörpriset förelåg icke i samma grad som tidigare. Däremot ansågs det, anför kommittén, vara av vikt att den inhemska produktionen av för margarinframställningen nödvändiga råvaror stimulerades. I samband härmed sänktes accisen på margarin för att göra det möjligt för margarintillverkarna att betala ett högre pris för råvarorna. Accisbeläggningen har sålunda kommit att påverkas även av det stöd och den prissättning, som gällt för de svenska oljeväxtprodukterna. Såsom framgår av sammanställningen utgår sedan den 11 februari 1951 ingen accis å margarin.

II. Handels- och prisreglerande åtgärder.

Efter det andra världskrigets utbrott uppstod svårigheter för de enskilda företagen att upprätthålla den import av fettvaror, vilken var erforderlig för försörjningen. Svårigheterna bestod dels i minskade skeppningsmöjligheter, dels ock betydande risker med hänsyn till prisutvecklingen. Världs-

Accisbelagd vara	Accissatser			Gällande under tiden	Förordning eller kungörelse	
	Grundaccis öre/kg	Tilläggsaccis öre/kg	Total accis öre/kg		Datum	Nr i SFS
Margarin	23	—	23	5/3 1945—12/3 1947	2/3 1945	40
	38	—	38	13/3 1947—24/3 1949	28/2 1947	77
	8	—	8	25/3 1949—31/12 1949	24/3 1949	79
	0	—	0	1/1 1950—31/12 1950	2/12 1949	643
	30	—	30	1/1 1951—10/2 1951	29/12 1950	676
	0	—	0	11/2 1951—	9/2 1951	38
Konstister	60	98	158	1/7 1943—	30/6 1943	482
Bageri- och matolja	60	40	100	1/7 1943— 8/9 1952	30/6 1943	482
	50	—	50	9/9 1952—	5/9 1952	631
Fettemulsion, högst 15 % fetthalt förpackad i slutna glaskärl eller bleckburkar rymmande högst 1/4 liter	44	—	44	16/3 1945—10/4 1949	23/2 1945	39
	50	—	50	11/4 1949—	1/4 1949	102
Fettemulsion, högst 15 % fetthalt (annan förpackning än ovan)	60	—	60	16/3 1945—10/4 1949	23/2 1945	39
	60	20	80	11/4 1949—	1/4 1949	102
Fettemulsion högre än 15 % fetthalt	60	65	125	16/3 1945—10/4 1949	23/2 1945	39
	60	65	125	11/4 1949—	1/4 1949	102
Vissa ersättningsmedel (med vattenhalt minst 40 %)	60	10	70	1/7 1943—	30/6 1943	482
Vissa ersättningsmedel (med vattenhalt under 40 %)	60	98	158	1/7 1943—	30/6 1943	482
Kokosfett	60	10	70	1/7 1943—12/1 1952	30/6 1943	482
	60	140	100	13/1 1952—	11/1 1952	5

marknadspriserna hade stigit avsevärt, men det var ovisst hur prisnivån skulle komma att ställa sig för framtiden.

För att få till stånd en bättre ordning enades dåvarande livsedelskommissionen och industrikommissionen samt priskontrollnämnden i samråd med berörda näringsorganisationer om att man borde koncentrera importen till ett organ. Den enklaste vägen att nå detta mål ansågs vara, att importreglering infördes i fråga om jordnötter, kopra, sojaböner och andra icke ätbara, oljehaltiga frukter och fröer samt fett och oljor av animaliskt eller vegetabiliskt ursprung. I anslutning härtill skulle införas ett clearingsystem för att utjämna skillnaden mellan importpriserna och de svenska marknadspriserna. Systemet innebar, att om clearingpriset på en vara sattes högre än den inhemska produktionskostnaden eller importkostnaden, så skulle överskottet tillföras en särskild clearingkassa. Vid omvänt förhållande skulle förlusten bestridas med kassans medel.

¹ Tilläggsaccis dock oförändrad 10 öre/kg vid leverans till tillverkare av enligt förordningen den 25 maj 1941 om varuskatt skattepliktiga choklad- och konfityrvaror.

Den 10 januari 1941 utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse angående reglering av införseln av vissa fettvaror m. m. samt förordnade tillika, att det inom dåvarande livsmedelskommissionen skulle inrättas en särskild clearingkassa för reglering enligt Kungl. Maj:ts bestämmande av marknadspriserna inom landet på fettvaror. Därjämte bemyndigades kommissionen att träffa erforderliga avtal med berörda organisationer.

De nu angivna åtgärderna, vilka således tillkommit för att bemästra genom världskriget uppkomna försörjnings- och prisproblem, har till följd av den omfattning, som den inhemska oljeväxtodlingen tagit under senare år, så småningom fått en annan innebörd och ingår nu som ett led i den av statsmakterna beslutade jordbruksregleringen. Riktlinjerna för clearingpriserna å fettvaror fastställles årligen av statsmakterna genom beslutet om de prisreglerande åtgärderna på jordbrukets område. Som riktpunkt för clearingpriserna tages nämligen de priser på fettvaror, som enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut skall gälla för inhemska fetter.

Fettvaruclearingen omfattar numera svenskt oljeväxtfrö och olja av sådant frö, importerade margarinråvaror — vare sig importen sker i form av oljehaltiga fröer och frukter eller såsom olja — importerat linfrö och importerad linolja ävensom margarin samt vissa importerade tvätt- och rengöringsmedel.

Efter en av 1951 års riksdag beslutad omläggning av den inhemska oljeväxtodlingens organisation försiggår reglerandet av denna odling samt clearingförfarandet på i huvudsak följande sätt.

Jordbruksnämnden ingår årligen särskilda avtal med Sveriges oljeväxtodlares centralförening u. p. a. angående odling m. m. av oljeväxter, med Sveriges oljeväxtintressenter, förening u. p. a., angående omhändertagandet av årets skörd av svenskodlat oljeväxtfrö samt med Riksförbundet Lin och hampa, producentförening u. p. a., angående inköp och försäljning av spånadslin. Såsom medlemmar i oljeväxtintressenternas förening ingår odlarna, Sveriges lantbruksförbund, oljefabrikerna och Svenska spannmålsaktiebolaget. Fördelningen av andelarna samt representationen i styrelsen är så ordnad, att fabrikerna och odlarna har lika stort inflytande. Lantbruksförbundet och spannmålsbolaget har vardera en representant i styrelsen. Ordföranden i denna utses av jordbruksnämnden. Genom ordföranden och spannmålsbolagets representation har det allmänna utslagsröst i föreningen.

För fullgörande av clearingförfarandet har ingåtts vissa avtal med Aktiebolaget Karlshamns oljefabriker, Margarinaktiebolaget Svea, Linoljeslageriernas försäljningsaktiebolag samt Svenska fettindustriernas råvaru- och importförening u. p. a. Dessa avtal innebär, att av företagen verkställda inköp av fröer och andra fettråvaror samt fettvaror sker för jordbruksnämndens räkning och risk. Inköpen finansieras dock i princip av respektive företag. I avtalen har reglerats den ersättning, som företagen äger åtnjuta för lagring, bearbetning, härdning, raffinering, expedition av oljor och fodermedel, ränta å utlagt kapital m. m.

Vid sina inköp av inhemska oljeväxtfröer betalar oljefabrikerna det av

Kungl. Maj:t och riksdagen fastställda s. k. inlösningspriset, d. v. s. garantipriset till odlarna, med tillägg för torkningskostnader o. d. Vid import av fettråvaror och fettvaror skall importpriset godkännas av jordbruksnämnden. Det pris, som oljefabrikerna skall uttaga vid försäljning av framvunna oljor och fettsyror, fastställs av nämnden. Likaså fastställer nämnden det pris, som skall tillämpas vid försäljning på den svenska marknaden av importerade fettvaror. Dessa s. k. clearingpriser har i regel avvägts med hänsyn till å ena sidan produktionskostnaderna för olja av inhemskt frö och å andra sidan priset på importerade fettråvaror och fettvaror. Clearingpriserna avspeglar sålunda i stort sett medelpriset mellan den svenska prisnivån och importprisnivån. De har i enlighet med direktiven för clearingkassans verksamhet i princip anpassats så, att kassan varit självbärande. Som bekant har dock på sistone ett tämligen betydande överskott uppkommit dels genom försäljning av fettvaror på den svenska marknaden, dels vid export av inhemska oljeväxtprodukter.

Det ekonomiska mellanhavandet mellan respektive oljefabriker och fettimportföreningen, å ena, samt staten, representerad av jordbruksnämnden, å andra sidan, regleras genom avräkningar över clearingkassan.

Beträffande clearingförfarandet i fråga om margarin anföres i promemorian, att vid inköp av fettråvaror för margarinframställning betalas av nämnden fastställda clearingpriser. Höjes clearingpriserna, har margarinindustrien att till clearingkassan inbetala den prisstegringsvinst, som därvid uppstår på ineliggande lager av råvaror och färdigställt margarin. Sänkes clearingpriserna, erhåller margarinindustrien bidrag från clearingkassan till att täcka prisfallsförlusten. Margarinindustrien gör sålunda varken vinst eller förlust genom förändringar av clearingpriserna på fettvarorna.

I promemorian beskrives även tvättmedelsclearingen, den prisutjämning som sker i fråga om fettvaror, vilka användes för tillverkning av exportvaror, samt exporten av frö och olja av inhemska oljeväxtodling.

Tvättmedelsclearingen tillämpas endast vid import av tvätt- och rengöringsmedel, som tillverkats av animaliska eller vegetabiliska fettämnen. Clearingen har till syfte att utjämna skillnaden mellan den utländska och svenska prisnivån. Systemet med clearingpriser på fettvarorna kan nämligen leda till att priset på visst eller vissa slag av fettvaror kommer att ligga över världsmarknadsnivån. För att skydda den inhemska tvättmedelsindustrien från konkurrens av utländska tvättmedel, uttages en clearingavgift av här avsett slag.

Under de senaste åren har förekommit en omfattande export av fetthaltiga produkter. I de fall clearingpriserna på fettvaror, som användes för tillverkning av dessa exportvaror, är lägre än världsmarknadspriserna, har exportörerna att till clearingkassan inbetala en utjämningsavgift, motsvarande skillnaden mellan clearingpriset och världsmarknadspriset. Om å andra sidan clearingpriserna på här avsedda fettvaror överstiger världsmarknadsnivån, erhåller exportörerna ett mot prisskillnaden svarande bidrag från clearingkassan. Genom detta system kommer de för export

törerna gällande råvarupriserna att i stort sett motsvara den aktuella världsmarknadsnivån.

Den svenska exporten av inhemskt oljeväxtfrö och därur framvunnen olja tog sin början år 1949 och har sedan dess fortsatt i ökad omfattning. För de frökvantiteter, som exporteras, står odlarorganisationen (Sveriges oljeväxtodlares centralförening) som säljare. Exporten av olja verkställs av den oljefabrik, som framvunnit oljan.

All export av oljeväxtfrö och ur sådant frö framvunnen olja sker i nära samråd med jordbruksnämnden. Nämnden bestämmer sålunda vilka kvantiteter, som skall exporteras, samt godkänner exportpriserna. När en exportaffär avslutats och likvid skett, verkställer den organisation eller det företag, som sålt varan, avräkning med clearingkassan. Vinst eller förlust på exporten tillföres respektive belastar clearingkassan.

Det har förut nämnts, att vissa fettvaror alltjämt är underkastade beslag och handelsreglering. De fettvaror, för vilka beslag fortfarande kvarstår, är härdat animaliskt fett, jordnöts- eller arachidolja, bomullsfrö- eller cottonolja, sojaolja, solrosolja, palmolja, kokosolja, palmkärnolja, härdat vegetabiliskt fett, rovs- och rapsolja, även blåsta samt liknande blåsta oljor, flytande vegetabiliska feta oljor, ej särskilt nämnda, andra än solrosolja och vallmoolja.

För samtliga dessa varuslag, utom palmolja, gäller bestämmelser om handelsreglering. Denna innebär — förutom viss antecknings- och rapportskyldighet — bland annat, att tillverkare är skyldig att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter angående proportionerna av i den färdiga varan ingående fettämnen av olika slag, som jordbruksnämnden meddelar, ävensom att handelsreglerad vara icke får överlåtas annorledes än mot särskild av nämnden utfärdad inköpslicens och på de villkor, som föreskrives i licensen.

Kommittén framhåller, att det nyss angivna licensförfarandet numera saknar praktisk betydelse ur försörjningssynpunkt och även torde vara av föga värde för clearingen. Ur dessa synpunkter skulle därför förfarandet

	Rapsolja	Se-napsolja	Kokosolja	Val-och fiskolja	Palmolja	Slak-terifett	Övriga oljor och fetter samt fettsyror	Summa
Margarintillverkning.....	25 000		26 000	21 200		3 800		76 000
Bageri-, matolja, choklad samt direktkonsumtion	1 100	1 000	2 400	100		2 100	100	6 800
Tvål- och tvättmedel	400		2 500	600	1 000	8 500	3 000	16 000
Annan teknisk industri ..	1 000	100	500	2 000	1 200	3 000	3 300	11 100
	27 500	1 100	31 400	23 900	2 200	17 400	6 400	109 900
Bakmassa (för export)	500						1 500	2 000
Summa ton	28 000	1 100	31 400	23 900	2 200	17 400	7 900	111 900

kunna slopas. En övergång till försäljning utan licens kan dock komma att vålla olägenheter med hänsyn till gällande accisbestämmelser.

I det nu behandlade avsnittet av promemorian lämnas slutligen vissa uppgifter om de större förbrukargruppernas ungefärliga årsförbrukning, räknad i ton, av de viktigaste fettvarorna (exklusive linolja). Uppgifterna, vilka sammanställdes i mars 1952, redovisas i förestående tabell.

Brister i det nuvarande regleringssystemet m. m.

I fråga om det för närvarande tillämpade regleringssystemet på fettvaruområdet framhåller kommittén till en början, att det icke torde vara möjligt att upprätthålla i vart fall clearingförfarandet utan stöd av beslag eller liknande rättsgrund. Emellertid måste man räkna med att såväl beslagen som övriga i det föregående angivna anordningar, som i huvudsak tillkommit i helt andra syften, kommer att slopas. Med utgångspunkt från att det avsättningsskydd, som för närvarande lämnas åt smör och andra fettvaror av inhemskt ursprung, icke skall inskränkas, torde redan av nyssnämnda skäl en översyn av regleringssystemet vara påkallad. Härtill kommer, att det nuvarande systemet är behäftat med väsentliga brister.

Vad först angår *a c c i s s y s t e m e t* framhåller kommittén, att detta är förenat med betydande kontrollsvårigheter samt att avgifterna stundom drabbar ojämnt. Kommittén anför härom i huvudsak följande.

Såsom förut framhållits kan en effektiv kontroll över accisens rätta utgörande icke upprätthållas utan stöd av beslag och handelsreglering. Detta är i synnerhet fallet, då fråga är om accis å fettvaror, som tillika utgör råvaror. Vegetabiliska oljor får därför för närvarande icke importeras utan licens av jordbruksnämnden. Det är i princip icke heller tillåtet att köpa sådana oljor på den svenska marknaden utan särskild inköpslicens av nämnden. Genom licensförfarandet kan man kontrollera, att varan belägges med den accis, som skall utgå. Den omständigheten, att accisen utgår efter råvarans användningsområde och icke efter dess beskaffenhet vållar emellertid åtskilliga svårigheter. Till belysande härav kan nämnas, att raffinerad flytande vegetabilisk olja är belagd med accis i de fall, då den kommer till användning för matnyttigt ändamål. Accis utgår däremot icke om varan skall begagnas för tillverkning av sådan matnyttig vara (margarin), som utgör ett självständigt accisobjekt. Ej heller utgår accis i de fall, då oljan skall användas för annat än matnyttigt ändamål. På samma sätt förhåller det sig med kokosolja. Beträffande denna är för övrigt accisförfarandet för närvarande ännu något mer komplicerat i det att accissatserna är olika stora, beroende på för vilket ändamål oljan skall användas. En mot kokosolja i betydande utsträckning utbytbar vara, nämligen palmkärnolja, är däremot icke accisbelagd, oavsett användningsområdet. Detta i och för sig inkonsekventa förhållande har man i praktiken i viss utsträckning rättat till genom att icke medge licenser för palmkärnolja för vissa ändamål, där accis skulle uttagas om i stället kokosolja kommit till användning. Andra liknande exempel skulle kunna anföras. Vad här sagts torde emellertid till-

räckligt tydligt belysa svårigheterna att utan stöd av ett licensförfarande upprätthålla en tillfredsställande kontroll över upptagandet av de nuvarande acciserna på fettvaruområdet.

Andra kontrollsvårigheter sammanhänger med det förhållandet, att accisen är en tillverkningsavgift, varav följer att samtliga företag, som tillverkar accisbelagd vara, borde bli föremål för kontroll. Att i praktiken upprätthålla en sådan i fråga om alla småföretag (t. ex. landets omkring 8 000 bageriföretag) är ogörligt. Man har därför varit nödsakad att begränsa accisskyldigheten till dem, som tillverkar varan för försäljning. Redan det förhållandet, att accis drabbar den som tillverkar en viss vara för försäljning men icke den som tillverkar samma vara för vidare bearbetning eller användning i egen rörelse, måste anses stötande. I brist på verkliga kontrollmöjligheter blir uttagandet av accisen i väsentlig utsträckning baserad på förtroende. Förutom de olägenheter detta innebär med hänsyn till statens intresse av en riktig accisuppbörd, riskeras därigenom att konkurrensförhållandena mellan företagen kan påverkas till följd av illojalt förfarande från mindre nogräknade företagares sida. Ett accissystem utan möjlighet till effektiv kontroll utgör med andra ord en fara för den lojala näringsidkaren.

Kommittén påpekar, att de angivna kontrollsvårigheterna gjorde sig märkbara redan före det andra världskriget. Fördenskull uppdrog dåvarande chefen för jordbruksdepartementet år 1939 åt kontrollstyrelsen att utreda, huruvida man kunde eliminera svårigheterna genom en utvidgning av accisbeläggningen till att omfatta med de redan accisbelagda varorna konkurrerande produkter. Med stöd av de regleringsåtgärder, som nödvändiggjordes av knapphetsläget i samband med kriget, kunde emellertid den erforderliga kontrollen tills vidare upprätthållas. Utredningen behövde därför icke slutföras.

Kommittén övergår härefter till att behandla det nuvarande clearingförfarandet och den i anslutning därtill uppbyggda centraliseringen av importen av fettråvaror. Kommittén anför härom följande.

Clearingförfarandet och den i samband därmed uppbyggda centraliseringen av importen av margarinråvaror innebär i praktiken en rent statlig import på detta område. Genom clearingprissättningen har man kunnat hålla en så fast prisnivå på den svenska marknaden som man önskat. Av den förut lämnade redogörelsen framgår, att clearingnumera omfattar endast vissa vegetabiliska fetter samt valolja. Övriga animaliska fetter såsom slakterifett o. d. är däremot icke föremål för prisclearing. Då dessa varor i stor utsträckning är utbytbara med varandra, innebär angivna förhållande en lucka i systemet. Clearingsystemet löser vidare i sin nuvarande utformning icke vissa väsentliga frågor, t. ex. hur man i mån av behov skall kunna befria den tekniska industrien från råvarufördyring.

Under hänvisning till det anförda framhåller kommittén som sin åsikt, att man för att ernå nödig effekt samt undvika krångliga, splittrade och delvis varandra motverkande bestämmelser måste konstruera ett helt nytt regleringssystem.

Sveriges internationella åtaganden.

Vid överbägandena av införandet utav ett nytt regleringssystem på fettvaruområdet måste hänsyn, bland annat, tagas till vårt lands internationella åtaganden, vilka i viss mån begränsar möjligheterna för en reform. Härvidlag anför kommittén till en början följande.

Oljeväxtfrön samt fett och oljor av animaliskt eller vegetabiliskt ursprung är från svensk sida avförda från frilistningsdiskussionerna inom organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete (OEEC) under hänvisning till att dessa produkter är föremål för statlig handel såvitt angår importen. Undantag har dock gjorts för ullfett och lanolin (stat. nr 246), degreas och annat garverifett (stat. nr 247), fisklevertran för medicinskt bruk och foderändamål (ur stat. nr 251), ricinolja på andra kärl än glas- eller lerkärl (stat. nr 268:1) samt kinesisk eller japansk träolja på andra kärl än glas- eller lerkärl (stat. nr 268:2), vilka blivit frilistade, en del dock med bibehållet licenstvång. Att man från svensk sida icke velat frilista flertalet hithörande varuslag innebär, att man gentemot OEEC förbehållit sig möjligheterna att kvantitativt reglera importen av desamma.

Kommittén anser det på grund av Sveriges anslutning till allmänna tull- och handelsavtalet (Gatt) vara tveksamt, om det på längre sikt — sedan de nuvarande valutaförhållandena ändrats — kan vara möjligt att upprätthålla en kvantitativ reglering av importen utav nu ifrågavarande varuslag. Vidare anmärkes, att Gatt förbjuder, att man pålägger utländska produkter inre avgifter eller skatter utöver dem, som direkt eller indirekt tillämpas på samma slags produkter av inhemskt ursprung.

De medel Gatt anvisar såsom tillåtna till skydd för inhemsk produktion är tullar (avgifter) samt i viss utsträckning även subventioner. Kommittén framhåller emellertid, att ej heller dessa medel kan användas villkorlöst, och anför därvid följande.

Gatt förutsätter, att förhandlingar skall föras mellan de anslutna länderna för att nedbringa tullarna. Har sådana förhandlingar skett och lett till överenskommelse, är de avtalslutande parterna bundna därav och kan endast i rena undantagsfall påkalla ändring. Sverige har vid hittills förda förhandlingar i Ancey och Torquay icke bundit sig för tullfrihet eller för bibehållande av gamla tullar beträffande nu ifrågavarande varuslag med undantag för ett fåtal fettvaror. Detta innebär, att vi alltjämnt är oförhindrade att till skydd för inhemsk produktion belägga importen av de flesta hithörande varuslag med tullar eller avgifter. Att märka är emellertid att man från svensk sida vid förhandlingarna i Torquay med Norge förklarade att, därest hårdat animaliskt fett hänförligt till statistiskt nr 255 i Sverige belades med tull eller införselavgift, så skulle den svenska regeringen icke fastställa tullen eller avgiften till högre belopp än som utginge för motsvarande ohärdade vara. Enligt överenskommelsen med Norge må dock animaliskt fett påläggas en avgift utöver den, som utgår för ohärdat animaliskt fett, av högst samma storlek som skillnaden vid varje särskild tidpunkt mellan i Norge tillämpade tullsatsen för ohärdad valolja, tran, sillolja och andra fiskoljor, hänförliga till position »olja, l» (tariffen 678 i den norska

tulltariffen för 1950/51) och härdade oljor av samma slag hänförliga till position »fett etc., 2» (tariffnr. 204).

De fettvaror, för vilka tullarna bundits annorledes än genom temporära åtaganden i bilaterala handelsavtal, anges i följande sammanställning.

Statistiskt nr	Varuslag
246	Ullfett och lanolin
268: 1	Ricinolja på andra kärl än glas- eller lerkärl
279: 1—2	Soja och såser
ur 538: 2	A-vitaminkoncentrat
ur 540: 10—29	Vissa kemiska preparat innehållande fett eller olja
ur 583	Cellulosalacker innehållande fett eller olja (linolja)
ur 592	Puder, smink och hudkräm
593	Kosmetiska medel m. m.
595	Rakkräm; ävensom raktvål, parfymerad
	Tvätt-, skur-, poler-, slip-, puts-, desinfektions- och appreturmedel, ej särskilt nämnda, innehållande fett, olja, harts, vax, tvål eller såpa men utan inblandning av dextrin eller stärkelse; ävensom uppblötningsmedel:
	icke flytande:
ur 601	rengöringsmedel, även syntetiska, andra än tvättpulver
	flytande, i kärl vägande brutto:
	över $\frac{1}{2}$ kg:
ur 602	rengöringsmedel, även syntetiska $\frac{1}{2}$ kg eller därunder
ur 603	Fettalkoholsulfonater
605—607: 2	Maskin- och smörjoljor (även innehållande feta vegetabiliska oljor).

Kommitténs förslag.

Vid kommitténs överväganden av olika möjligheter att organisera avgiftsbeläggningen av fettråvaror och fettvaror har riktpunkten varit att söka lämna största möjliga frihet åt handeln och att begränsa den administrativa apparaten till den minsta möjliga. Mot dessa önskemål har kommittén vägt kravet på funktionsduglighet och kontrollmöjligheter.

Kommittén framhåller, att det föreslagna restitutionsförfarandet i fråga om fettvaror avsedda för tekniskt ändamål innebär en viss omständlighet genom att avgifter först uppbäres och senare återställs. Man har därför sökt finna en godtagbar väg för att undvika eller begränsa restitutionsförfarandet. Härvid har kommittén bland annat diskuterat att införa en auktorisering eller registrering av importörerna, kombinerad med skyldighet att avgiva omsättnings- och förbrukningsrapporter. Kommittén har emellertid funnit, att vissa anmärkningar kan göras mot ett sådant system. En generell tillämpning av systemet skulle sålunda innebära, att antalet rapportpliktiga företag blir mycket stort; en begränsning av rapportplikten till vissa grupper företag skulle å andra sidan utgöra en väsentlig svaghet ur kontrollsynpunkt.

Efter prövning av olika möjligheter att helt eller till huvudsaklig del undgå ett restitutionsförfarande, har kommittén kommit till den slutsatsen, att man icke kan anordna ett tillförlitligt och funktionsdugligt regleringssystem med mindre man verkställer generell avgiftsbeläggning vid importen och därefter lämnar restitution av erlagd avgift i de fall, där så skall ske. Inflytande avgifter bör enligt kommitténs mening tillföras en särskild regleringskassa.

Kommittén har i elva punkter sammanfattat sin uppfattning om hur ett system med fri import av fettråvaror och fettvaror, kombinerad med generell avgiftsbeläggning vid importen, i huvudsak bör anordnas. Dessa punkter är av i stort sett följande innehåll.

1) Statsmakterna skall fastställa den ram, inom vilken regleringsavgift må uttagas. Kommittén förutsätter, att Kungl. Maj:t — i likhet med vad som gäller beträffande andra importavgifter på jordbrukets område — skall lämna bemyndigande åt jordbruksnämnden att inom denna ram fastställa och uppbära avgiften. Avgiften skall beräknas på sådant sätt, att prisskillnaden mellan smöret och margarinet begränsas på önskat sätt. Världsmarknadspriserna på margarintråvarorna kommer givetvis därvid att bli en av de avgörande faktorerna. För att icke påverka den tekniska utvecklingen torde man rent principiellt böra gå in för en enhetlig avgift. Med olika höga avgifter för skilda varuslag förändras nämligen prisspänningen mellan dessa jämfört med världsmarknadspriserna. Av olika skäl får det under stabila marknadsförhållanden antagas vara ett intresse både för det allmänna och för näringslivet, att avgifterna hålles fasta under så långa perioder som möjligt. Avgifterna har nämligen icke till uppgift att åvägabringa en konstant prisskillnad mellan smör och margarin utan att åstadkomma en genomsnittlig prisskillnad under ett regleringsår.

2) För vara, som importeras av annan än oljefabrik, skall avgiften erläggas vid importen. För oljefabrik anknäytas däremot avgiftsbeläggningsen till tidpunkten för leverans av olja eller annan fettvara till köpare.

3) I princip skall avgiftsbeläggningsen omfatta fettråvaror och fettvaror av animaliskt och vegetabiliskt ursprung. Undantag skall dock gälla för varor, vilka icke kan tänkas vara ekonomiskt användbara som ingrediens i matfett. Vid den gränsdragning, som föreslagits och som innebär att de fasta fettsyrorna avgiftsbelägges, kan gruppen av restitutionsbehövande industrier komma att i viss mån utökas.

4) Vid raffinering inom landet av råolja skall den del av avgiften restitueras, som faller på raffineringssvinnet och på sådana fettsyror, som förutsättes skola vara avgiftsfria. För att eliminera spekulationsmöjligheter i samband med ansökan om restitution, bör restitution lämnas på grundval av aritmetiska mediet av de avgifter, som gällt under en tillverkningsperiod av fyra veckor.

5) Om man önskar full effekt av en avgiftsförändring, bör denna påverka även ineliggande lager av avgiftsbelagda fettvaror hos samtliga lagerhållare i landet. Genom att oljefabriken erlägger avgift först i samband med leverans, blir avgiftsförändringarna automatiskt verksamma i fråga om dessa fabrikers lager. Beträffande raffinaderier och margarinfabriker torde det icke vara någon tvekan om att deras lager bör inbegripas i avgiftsändringar. Dessa företag bör därför i samband med avgiftsändringar inge lagerdeklaration till jordbruksnämnden. När det gäller den övriga livsmedelsindustrien och den tekniska industrien, torde däremot vinsten av en full-

ständig redovisning icke motsvara den därmed förenade administrativa apparaten.

6) Då importerad vara, för vilken avgift erlagts, kommer till användning för tekniskt ändamål, som icke bör vara belastat med någon dylik råvaruförädling, skall restitution av avgift kunna erhållas efter ansökan hos jordbruksnämnden. För att avgiftsförändringar så litet som möjligt skall kunna påverka restitutionsansökningarna, torde man i detta fall liksom vid raffinationsrestitution böra föreskriva, att restitution skall sökas inom viss kortare tid, förslagsvis 14 dagar, efter tillverkningsperiodens utgång, samt att restitution lämnas på grundval av aritmetiska mediet av de avgifter, som gällt under en förbrukningsperiod av fyra veckor.

Det är ur administrativ synpunkt angeläget, att icke antalet ansökningar om sådan restitution, varom nu är fråga (i det följande benämnd teknisk restitution), blir alltför stort. Man kan därför tänka sig att begränsa restitutionsrätten till vissa branscher, där den är av mera väsentlig betydelse för produktionskostnaderna. En annan möjlighet är att föreskriva, att restitution skall lämnas endast i de fall, där fettavgiften utgör mer än en viss procent av färdigvarans värde. Man torde också utan olägenhet kunna begränsa restitutionsrätten till att avse vad som överstiger ett visst mindre belopp, förslagsvis 50 kronor för varje fyraveckorsperiod.

7) Med de möjligheter för den tekniska industrien och raffinaderierna att erhålla avgiftsrestitution, som nu angivits, får man tänka sig att förknippa en viss skyldighet för vederbörande att avgiva regelbunden redovisning till jordbruksnämnden.

8) Då importerad vara, för vilken avgift erlagts, exporteras i obearbetat eller bearbetat skick, skall likaledes restitution av erlagd avgift kunna erhållas efter ansökan hos jordbruksnämnden. Sådan export förekommer i icke ringa omfattning. Export sker givetvis även av fettråvaror och fetter av svenskt ursprung, och man kan i många fall, särskilt i fråga om färdigprodukterna, ej skilja på utländsk och svensk råvara. Med hänsyn härtill och då exporten av inhemska fettråvaror i verkligheten bör betraktas som ett byte med för margarinfremställning och andra ändamål erforderliga utländska fettråvaror och fettvaror, har det för kommittén framstått som nödvändigt, att det vid export av svenska fettråvaror och fettvaror ges möjlighet att lämna ett regleringsbidrag, motsvarande högst den restitution, som enligt vad nyss anförts bör utgå vid reexport av importerade varor. Ramen för utbetalning av sådant bidrag bör fastställas av Kungl. Maj:t — under hänsynstagande såväl till världsmarknadsprisnivån som till de inhemska priserna på fettvaror — och bör icke sträckas längre än till en kvantitet, som motsvarar importbehovet.

9) En motsvarighet till teknisk restitution skall lämnas för inom landet framvunnet slakterifett, vilket kommer till användning för icke avgiftsbelagt ändamål.

10) Tulltaxans rubriker anpassas i samband med att importavgiftssystemet införes från sådant sätt, att de avgiftsbelagda varorna i tullväg är klart åtskilda från andra.

11) I konsekvens med det här skisserade avgiftssystemet för fettråvaror och fettvaror bör givetvis margarin och därmed närbesläktade produkter beläggas med en mot råvaravgiften svarande importavgift. Kungl. Maj:t bör vidare äga befogenhet att i den mån avgiftssystemet kommer att leda till en väsentligt ökad import av andra hel- eller halvfabrikat, vari ingår fettvaror som i Sverige är belagda med importavgift, belägga sådana hel- och halvfabrikat med motsvarande avgift eller tull.

En fullständigt fri import av fettvaror, kombinerad med ett efter nu angivna linjer konstruerat avgiftssystem, skulle enligt kommitténs mening bereda näringslivet största möjliga frihet och utrymme till konkurrens. Kommittén framhåller emellertid, att en dylik ordning är förenad med visra risker, som för närvarande är särskilt aktuella. Dels kan nämligen den fria importen tänkas medföra avsättningssvårigheter för produkter av den inhemska oljeväxtodlingen, dels råder för närvarande synnerligen stor osäkerhet i fråga om den politiska utvecklingen med starka kastningar i de internationella råvarupriserna som följd.

Med hänsyn härtill och till vissa andra omständigheter, vilka beröres i det följande, föreslår kommittén, att man under en övergångstid skall välja en organisation, som närmast innebär en mellanform mellan den nuvarande totala importregleringen och en helt fri import. En sådan organisation kan enligt kommitténs mening åstadkommas genom att man ger ensamrätt till fettimport åt en ekonomisk förening, bildad av enskilda intressegrupper, men samtidigt lämnar föreningen möjlighet att i viss utsträckning delegera sin importrätt till enskilda medlemmar. I första hand bör föreningen sålunda ha rätt att överlämna åt de båda oljefabrikerna att självständigt handha den del av importen, som sker i form av obearbetade råvaror. Enligt kommitténs mening vinner man genom nu berörda system åtskilliga fördelar i rådande läge. Vid centraliserad import är det sålunda lättare att genom täta ändringar av regleringsavgiften möta variationer i världsmarknadspriser och på så sätt upprätthålla en relativ stabilitet i råvarupriserna på den svenska marknaden.

Kommittén anför vidare, att man vid behandlingen av frågan om centralisering av importen måste hålla i minnet, att någon enskild import av fettvaror knappast förekommit under de senaste tio åren. Det föreslagna systemet innebär alltså vid jämförelse med nuvarande förhållanden icke en beskärning av det enskilda initiativet utan i stället en utvidgning av området därför. Enligt kommitténs åsikt bör man vid ställningstagandet i denna fråga dessutom beakta, att en mycket hög grad av koncentration numera faktiskt kommit till stånd även i andra hänseenden beträffande fettvaror.

Inom kommittén har man även övervägt andra organisationsformer för importen än den nu föreslagna, nämligen att låta någon statlig myndighet eller ett statligt bolag omhänderha importen. Båda dessa anordningar har emellertid synts kommittén innebära en större inskränkning i den enskilda handeln än som är nödvändig utan att samtidigt medföra några påtagliga fördelar.

Rätt till medlemskap i den föreslagna importföreningen bör enligt kommittén stå öppen för en så vid krets av företagare som möjligt. Förutom oljefabrikerna, margarinfabrikerna och raffinaderierna bör sålunda alla industriella fettkonsumenter, som har intresse därav, kunna bli medlemmar. Kommittén förutsätter, att föreningen själv anskaffar för verksamheten erforderligt rörelsekapital. Detta innebär, att det ekonomiska ansvaret för

importen av fettvaror, som vid nuvarande ordning åvilar staten genom jordbruksnämndens clearingkassa för fettvaror, övertages av föreningsmedlemmarna. Ordförande i föreningens styrelse samt dennes ställföreträdare bör utses av Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer. Vidare föreslås, att förhållandet mellan föreningen och staten skall regleras genom avtal. Föreningens prispolitik bör i princip utformas så, att endast självkostnadstäckning erhålles. En skälig förräntning av insatskapitalet bör dock ske.

Beträffande de närmare formerna för föreningens verksamhet anför kommittén att — även om importen lämnas i föreningens hand — myndigheterna under nuvarande förhållanden måste ha möjligheter att påverka utvecklingen. Kommittén förutsätter därför, att jordbruksnämnden, i den mån så erfordras för att skydda den inhemska oljeväxtodlingen, skall kunna begränsa föreningens rätt att importera fettvaror och oljefabrikenas rätt att inom landet använda eller till annan överlåta av importerade fettråvaror framställda fettprodukter.

För att säkerställa beredskaps-, försörjnings- och prisregleringsintressena förordar kommittén slutligen, att importrätten för föreningen och oljefabrikenas skall kompletteras med skyldighet för dem att företaga import efter åläggande av jordbruksnämnden. I de fall, där import sker efter sådant åläggande, bör importören vara befriad från ekonomiskt ansvar.

Beträffande den i promemorian föreslagna redovisningen av avgiftsmedel har *kontrollstyrelsen* i skrivelsen den 22 april 1952 anmält avvikande mening. Styrelsen anser för sin del, att dessa medel icke bör inlevereras till en särskild regleringskassa utan i stället direkt tillföras statskassan. Till stöd för sin åsikt anför kontrollstyrelsen, att den avgift, varom här är fråga, torde böra betraktas som en indirekt skatt, i sak av samma karaktär som margarinaccisen. Styrelsen åberopar även, att 1942 års jordbrukskommitté uttalat i huvudsak samma uppfattning härom. Vidare framhåller styrelsen, att ifrågavarande avgifter torde kunna uppgå till sammanlagt omkring 100 miljoner kronor per år. Om inkomstbelopp av denna storleksordning icke synligt skulle redovisas i riksstaten, erhåller man enligt styrelsen icke samma möjligheter att följa utvecklingen på området. Samtidigt som inflytande avgiftsmedel tillföres statskassan, bör enligt styrelsens mening eventuella utgifter för angivna verksamhet bestridas genom anslag å riksstaten. Styrelsen förordar dock, att vissa utgifter direkt får belasta inkomsttiteln för avgifterna. Så anses böra vara fallet i fråga om restitution av avgift för fett, som använts för tekniskt ändamål eller, i den mån Kungl. Maj:t så förordnar, vid tillverkning av exportvara, ävensom i fråga om s. k. regleringsbidrag för svenskt slakterifett, vilket använts för icke avgiftspliktigt ändamål.

Jordbruksnämnden anför i samma skrivelse, att den för sin del icke kan tillstyrka kontrollstyrelsens förslag. Nämnden, som förklarar sig ej ha annan mening än styrelsen såvitt angår regleringsavgifternas karaktär av indirekt skatt, anser det nämligen icke ändamålsenligt att bestrida löpande

utgifter för avsättningen av de svenska oljeväxtprodukterna genom särskilda å statsbudgeten anvisade anslag. Det av styrelsen åberopade uttalandet av 1942 års jordbrukskommitté är enligt nämndens uppfattning icke tillämpligt i förevarande sammanhang. Förslaget att för varje vinstgivande exportaffär exportvinsten skulle direkt inlevereras till statskassan och att förlusten på varje förlustbringande sådan affär skulle bestridas genom särskilt budgetanslag anser nämnden knappast genomförbart. Enligt nämndens mening är det alldeles naturligt, att vinster och förluster, som uppkommer på kort sikt, får jämna ut varandra och att resultatet av affärsverksamheten bedömes efter det genomsnittliga utbytet. Vidare framhåller nämnden, att det av kontrollstyrelsen förordade systemet avsevärt skulle försvåra ett direkt eller indirekt byte av svensk rapsolja mot utländska fettråvaror. Nämnden förmodar, att huvudsyftet med styrelsens förslag är, att användningen av de medel, som inflyter genom avgiftsbeläggningen, bör prövas i samma ordning som när det gäller att bevilja anslag å riksstaten. Enligt nämndens mening kan en sådan tanke förverkligas endast på så sätt, att nämnden vid utgången av varje regleringsår eller budgetår inlevererar den behållning, som kvarstår i regleringskassan efter avdrag av restitutioner och andra löpande utgifter. Nämnden anser för sin del, att det skulle vara en praktisk anordning att lämna redovisning för medlen i samband med anslagsaskanden till jordbruksregleringen varje år.

I anslutning till sitt yttrande över kontrollstyrelsens förslag uttalar jordbruksnämnden slutligen, att regleringsverksamheten i vad avser uppbörd och restitution m. m. torde böra handhas av nämnden.

Accis- och tullfrågor.

Under åberopande av att behovet av accis på fettemulsion till stöd för grädden icke elimineras genom det föreslagna regleringssystemet föreslår kommittén, att den nu gällande förordningen om accis å margarin och vissa andra fettvaror omarbetas i vad avser bestämningen av det accispliktiga varuområdets omfattning. Möjlighet att uttaga accis bör sålunda föreligga allenast beträffande fettemulsioner av alla slag, avsedda att användas såsom livsmedel eller för tillverkning eller beredning av livsmedel, där fetthalten i emulsionerna understiger 82 procent.

Accisens storlek bör enligt kommittén i likhet med vad tidigare varit fallet kunna fastställas av Kungl. Maj:t inom ramen för ett av riksdagen lämnat bemyndigande. I accisförordningen behöver därför endast införas uppgift om att fettemulsion skall vara underkastad accisplikt jämte definition å detta varuslag. Med stöd av riksdagsbemyndigandet synes Kungl. Maj:t i särskild kungörelse kunna närmare angiva de varutyper, som skall vara belagda med accis, ävensom de accissatser, som skall gälla för dessa.

Kommittén har ansett att, med hänsyn till nu rådande förhållanden på varuområdet, accisbeläggningen lämpligen bör avse följande varutyper.

I. Steriliserad fettemulsion, högst 15 % fetthalt, förpackad i slutna glaskärl eller bleckburkar rymmande högst $\frac{1}{4}$ liter	Avgiftsbelopp A
II. Annan vara innehållande högst 15 % fett (»tunn» fettemulsion)	Avgiftsbelopp B
III. Vara innehållande mer än 15 % men icke över 40 % fett (»tjock» fettemulsion m. m.)	Avgiftsbelopp C

Kommittén föreslår vidare, att Kungl. Maj:t skall äga befogenhet att om så erfordras lägga avgift jämväl på margarin, som användes för framställning av ersättningsmedel för grädde. I denna fråga anför kommittén.

Enligt 1 § förordningen den 30 juni 1944 (nr 459) skall den, som för annat ändamål än för förbrukning i eget hushåll av smör framställer grädde eller vara, som kan användas såsom ersättningsmedel för grädde, eller vara, som kan användas för beredning av grädde, eller ersättningsmedel för grädde, erlagga särskild avgift. Dock skall sådan avgift icke erläggas, då av smör för försäljning framställes sådan vara, som avses i förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror. Ifrågasvarande avgift kan enligt förordningen den 2 juni 1950 (nr 475) av Kungl. Maj:t bestämmas till högst fem kronor för varje vid nu angiven tillverkning använt kilogram smör och uttages för närvarande enligt kungörelsen den 15 september 1950 (nr 503) med nämnda belopp.

Under senare år har förekommit, att till tillverkare av bakverk utbudits en metod att i rörelsen framställa ersättningsmedel för grädde med användande av osaltat margarin. Hittills torde ett sådant förfarande icke ha tagit någon nämnvärd omfattning. I dagens läge synes sålunda någon särskild åtgärd i syfte att förhindra ett sådant förfarande icke vara påkallad. I framtiden kan dock i händelse av en ändrad prisrelation mellan margarin och margarinråvaror, å ena, samt smör och grädde, å andra sidan, inträffa att det här nämnda förfarandet blir lönsammare och därför tager en större omfattning. Om så sker skulle effekten av den särskilda accisen på fettemulsion såsom skydd åt grädde kunna äventyras. I ett dylikt läge bör Kungl. Maj:t enligt kommitténs mening äga befogenhet att lägga avgift jämväl på margarin, som användes för framställning av ersättningsmedel för grädde.

I konsekvens med att accis uttages på fettemulsion bör enligt kommittén en mot accisen svarande förhöjd tull kunna uttagas för fettemulsion. Kungl. Maj:t bör sålunda genom särskild kungörelse kunna förordna, att sådan tull skall utgå. Kommittén har under hand samrått med representanter för generaltullstyrelsen om möjlighet att pålägga tull i nu avsedda fall. Härvid framhölls från tullverkets sida, att fettemulsioner för närvarande kan bli hänförliga till flera olika tullstatistiska nummer även om dylika vara i regel hänföres till statistiskt nummer 292. Samtidigt påpekades dock, att praktiska skäl talar för att dessa emulsioner nu sammanföres till ett särskilt statistiskt nummer, eventuellt med olika tullsatser beroende på varutyp. Denna anordning uppgavs vara tekniskt genomförbar.

I samråd med representanter för generaltullstyrelsen har kommittén jämväl behandlat frågan om tullverkets framtida uppgifter i samband med en avgiftsbeläggning enligt det av kommittén förordade systemet. Därvid klargjordes, att tullverket icke bör uppbära i förslaget avsedda regleringsavgifter

utan att dess bestyr bör inskränka sig till att periodiskt lämna uppgifter till jordbruksnämnden om verkställd införsel av fetträvaror och fettvaror. Kommittén upplyser, att tullverkets representanter ur tullteknisk synpunkt granskat kommitténs förslag till förordning angående regleringsavgift m. m. och därvid förklarat, att detsamma ur tullverkets synpunkter torde kunna genomföras.

Såsom förut framhållits har kommittén förutsatt, att det framdeles kan bli nödvändigt att inom avgiftssystemet inrymma även vissa hel- och halvfabrikat, innehållande avgiftsbelagda fettvaror. Med hänsyn till svårigheterna att i detalj förutse vilka varor som framdeles måste innefattas i regleringssystemet, bör enligt kommittén ifrågavarande författning ge Kungl. Maj:t möjlighet att vidtaga sådana ändringar i regleringens omfattning, som kan komma att erfordras.

Prisregleringen i fråga om inhemska oljeväxtprodukter m. m.

I sin promemoria behandlar kommittén slutligen frågan om prisregleringen beträffande svenska oljeväxtprodukter. Kommittén har i detta avseende övervägt, om man bör slopa det nuvarande systemet för avsättning av nämnda produkter och i stället utvidga det föreslagna avgiftssystemet för importerade fettvaror till att omfatta även den inhemska oljeväxtodlingen. Detta skulle innebära, att oljefabrikerna får köpa de inhemska oljeväxtfröerna till världsmarknadspris samt erlägga regleringsavgift för de vid bearbetningen utvunna oljorna. Enligt kommitténs mening kan en sådan anordning under normala tider tänkas innebära vissa fördelar. Kommittén anser emellertid, att den icke kan genomföras vid nuvarande labila prisläge. Med hänsyn härtill och då frågan om organisationen av oljeväxtprodukternas omhändertagande och avsättning varit föremål för prövning av 1951 års riksdag, har kommittén icke ansett sig nu böra föreslå någon ändring på förevarande område.

För att man ej skall behöva bibehålla en särskild kassa — den s. k. clearingkassan för fetträvaror — uteslutande för avräkningar beträffande svenska oljeväxtprodukter, bör enligt kommitténs mening redovisningen av inkomster och utgifter även för dessa produkter ske över den av kommittén förordade nya regleringskassan. Då det emellertid är av intresse att kunna redovisa resultatet av statsmakternas verksamhet beträffande de inhemska oljeväxterna, anser kommittén likväl, att inom regleringskassan inkomster och utgifter, avseende de svenska produkterna, bör särskiljas från redovisningen rörande de importerade varorna.

Kommittén påpekar vidare, att det vid tidpunkten för införandet av det föreslagna systemet kommer att finnas vissa osålda kvantiteter av fetträvaror och fettvaror, vilka inköpts för statens räkning med nuvarande clearingkassa som garanti. Då dessa varupartier försäljes på den svenska marknaden i skydd av den nya regleringsavgiften, kommer avvecklingen av lagren att medföra vissa inkomster. Kommittén anser, att dessa inkomster, liksom

även den behållning som kvarstår i clearingkassan vid dennas avveckling, bör tillföras den nya regleringskassan.

Kontrollstyrelsen har i skrivelsen den 22 april 1952 förklarat sig anse, att kommitténs promemoria i fråga om oljeväxtregleringen bort kompletteras med ett avsnitt av i huvudsak följande lydelse.

Organisationen av oljeväxtodlingen och därmed förbundna problem angående oljeväxtprodukternas omhändertagande och avsättning har underställts 1951 års riksdag. Med hänsyn härtill har kommittén icke ansett sig ha anledning att nu taga upp dessa frågor till behandling, utan kommittén har förutsatt att den nuvarande ordningen — vilken inledningsvis beskrivits i promemorian — tills vidare skall bestå.

Jordbruksnämnden bör såsom hittills fastställa priserna på de vid bearbetningen av oljeväxtfröerna framvunna fodermedlen. Pris för framvunnen olja bör vid förbrukning inom landet däremot avvägas efter priserna på importerade fetter och oljor, avgift inräknad, genom uttagande av en från den vanliga importavgiften avvikande, av jordbruksnämnden fastställd särskild avgift utöver garantipris för fröerna med tillägg för utvinnings- och andra kostnader. Ojämheter i fröernas oljehalt är icke något hinder härför, då grundpriset på oljan vid leveranser från oljefabrikerna bör kunna bestämmas på basis av genomsnittlig utvinning vid oljefabrikerna, vilket icke torde erbjuda några svårigheter, då växlingarna i denna från år till annat i regel understiger en procent.

Med det av kommittén föreslagna avgiftssystemet avses, som förut nämnts, den nuvarande margarinaccisen komma att avvecklas. Detta innebär, att man i stället genom avgiften på importerade fettråvaror kommer att bestämma det margarinpris, som ur smörskyddssynpunkt anses önskvärt.

Nu gällande accissystem innebär, att beskattningen är likformig oberoende av om i margarin m. m. ingår råvaror av svenskt eller utländskt ursprung. Anledning torde saknas att i samband med den nu förordade omläggningen vidtaga någon ändring på denna punkt. Med hänsyn härtill synes det följaktligen vara erforderligt att på sätt nu skisserats påföra svenska vegetabiliska fetter och oljor, som förbrukas inom landet, särskild avgift för ernående av prisjämvikt i förhållande till importerade fettråvaror. Denna avgift bör i likhet med vad som i det följande förordas beträffande importavgiften på importerade oljor eller oljeråvaror uttagas vid leveranser från oljefabrikerna och inlevereras direkt till statskassan.

Förekommade export av oljeväxtfrö eller olja bör som hittills ske genom vederbörande odlareorganisationer respektive oljefabriker. Med hänsyn till statens åtagande gentemot odlarna genom garantiprissystemet bör försäljningarna godkännas av jordbruksnämnden. Vid export uppkommande vinster av den inhemska oljeväxtodlingen bör inflyta till statskassan, lämpligen under särskild titel. Eventuella förluster bör täckas med statsmedel som ställes till förfogande efter beslut av Kungl. Maj:t.

Med det nu förordade systemet synes den nuvarande clearingkassan efter viss kortare övergångstid kunna helt avvecklas. För sådana varupartier, som enligt nu gällande ordning genom fettimportföreningens och oljefabrikernas försorg inköpts för statens räkning med clearingkassan som garant och som vid tidpunkten för det nya systemets införande ännu icke försålts, torde dock, främst av praktiska skäl, avräkning i en eller annan form böra ske över clearingkassan. I samband med clearingkassans slutliga avveckling överblivande medel torde böra överföras till statskassan om och i den mån ej annat särskilt föreskrivits.

Jordbruksnämnden avstyrker i skrivelsen den 22 april 1952 det av kontrollstyrelsen sålunda framlagda förslaget. Till stöd härför uttalar nämnden, att det nuvarande regleringssystemet beträffande de inhemska oljeväxtprodukterna prövats under åtskilliga år och därvid fungerat tillfredsställande. Vidare anför nämnden, att någon större principiell skillnad icke föreligger mellan de i promemorian framlagda riktlinjerna för prisregleringen och styrelsens förslag i ämnet. Nämnden anser, att skillnaden huvudsakligen består däri, att enligt kontrollstyrelsens förslag differensen mellan garantipriset och försäljningspriset uttages genom en konventionellt bestämd avgift, vilken inlevereras direkt till statskassan, medan enligt promemorian den verkliga differensen via regleringskassan tillföres staten. Nämnden understryker i anslutning härtill, att valet av det system, som bör tillämpas i nu berörda hänseenden, icke på något sätt kan inverka på bedömandet av frågan om den inhemska odlingens omfattning eller om de betingelser, under vilka en inhemsk oljeväxtodling bör förekomma.

Jordbruksnämnden anser sig emellertid kunna konstatera, att den av kontrollstyrelsen förordade avgiftsbeläggningen av inhemska oljeprodukter, i vart fall för närvarande, icke är praktiskt genomförbar. Upptagandet av regleringsavgift på den svenska oljan förutsätter nämligen, att garantipriset på frövaror regleras efter oljehalten. Så sker icke under nuvarande förhållanden och enligt nämndens åsikt ligger det i vida fältet, när en sådan ordning kan komma till stånd. Betalning efter oljehalt förutsätter, att oljehalten i varje individuellt parti analyseras och att betalning sker med ledning härav. Möjligheter att i praktiken använda ett sådant tillvägagångssätt saknas emellertid ännu. Enligt nämndens mening är det icke heller möjligt att såsom kontrollstyrelsen avsett bestämma grundpriset på oljan vid leveransen från oljefabrik på basis av genomsnittlig utvinning. Oljehalten i enskilda fröpartier kan nämligen variera högst väsentligt. Slutligen framhåller nämnden, att även det nuvarande labila läget på världsmarknaden försvårar införandet av ett avgiftssystem för de svenska oljorna.

Kommittén har vid framläggandet av sina förslag förutsatt, att jordbruksnämnden i den årligen återkommande skrivelsen till Kungl. Maj:t med förslag angående prisregleringsåtgärder på jordbrukets område kommer att lämna en redovisning för verksamheten på fettvaruregleringens område såvitt angår *dels* uppkommande inkomster efter avdrag för restitutioner och regleringsbidrag för den gångna delen av löpande budgetår ävensom beräkning av dessa inkomster under återstående del av budgetåret *dels* ock en uppskattning av det ekonomiska resultatet av det närmast kommande budgetårets verksamhet. Om så skulle vara önskvärt av budgettekniska skäl, torde jordbruksnämnden dessutom redan på hösten varje år kunna lämna en preliminär beräkning såväl för löpande som nästkommande budgetårs verksamhet.

Vid undertecknandet av kommitténs promemoria har en av de sakkunniga, *direktören Albin Johansson*, avgivit en vid promemorian fogad sär-

skild förklaring. Däri framhåller han, att kommittén vid sitt utredningsarbete varit bunden av gällande jordbrukspolitik, enligt vilken jordbrukarna skall garanteras ett visst pris på matfett och smör. Med hänsyn härtill har Johansson icke kunnat föreslå någon annan lösning av föreliggande problem än att med hjälp av margarinpriset reglera smörkonsumtionen i förhållande till margarinkonsumtionen. Vidare anför Johansson, bland annat, att han — om kommittén varit obunden av givna direktiv — icke skulle ha godtagit ett förslag, som innebär att margarinpriset hålles avsevärt högre än vad som betingas av råvaru- och produktionskostnader. Enligt hans mening kan det av samhällsekonomiska skäl vara motiverat, att jordbruket erhåller ett stöd. Han ifrågasätter dock lämpligheten av att margarinkonsumenterna skall bära bördan av smörprisregleringen. Kostnaderna för en avsättningsgaranti för smör till av myndigheterna fastställt pris bör i stället täckas skattevägen. Kontrollstyrelsens önskemål om sättet för redovisning av regleringsavgifterna kan enligt Johanssons mening utan svårighet uppfyllas, om skattemedel tages i anspråk för ekonomiskt stöd åt landets fettvaruproducenter. Härigenom skulle även den fördelen vinnas, att den utvecklade och vid sin tillämpning svärbemästrade fettvaruregleringen kunde slopas.

Remissyttrandena.

I några av de yttranden, som avgivits över fettråvarukommitténs förslag, framföres vissa allmänna synpunkter på frågan om fettvaruregleringen. Sålunda uttalar *kommerskollegium*, att det med hänsyn till den betydelsefulla utvecklingen på fettvaruförsörjningens område under senare år skulle ha varit motiverat att ompröva fettvaruregleringens grunder. *Sveriges industriförbund* anför, att en omprövning av de allmänna riktlinjerna för jordbrukspolitiken på fettvaruområdet enligt dess mening varit påkallad i samband med omläggningen av regleringssystemet på området. Även *Kooperativa förbundet* ger uttryck för samma tankegångar genom att hänvisa till den av direktören Albin Johansson avgivna, vid kommittépromemorian fogade förklaringen. Båda förbunden, liksom vissa andra remissinstanser, framhåller i detta sammanhang, att de begränsat sina yttranden till att avse det tekniska systemet för fettvaruregleringen.

Så gott som samtliga remissinstanser har i huvudsakliga delar tillstyrkt kommitténs förslag. Endast *handelskammaren i Göteborg* har sålunda direkt avstyrkt ett genomförande av förslaget. I *åtskilliga yttranden* framföres emellertid erinringar beträffande olika detaljspörsmål.

Beträffande regleringens omfattning anför *Sveriges lantbruksförbund*, att förbundet icke vill motsätta sig att linoljan lämnas utanför regleringen. Förbundet understryker dock samtidigt vikten av att den svenska produktionen av linolja vidmakthålles i erforderlig utsträckning och i mån av behov erhåller stöd i annan ordning. *Skånes handelskammare* hem-

ställer, att frågan om undantagande från regleringen av lågvärdig talg, benfett och destruktionsfett blir föremål för prövning. Dessa varor torde nämligen icke kunna användas för matfettsändamål.

Mot den föreslagna centraliseringen av fettvaruimporten har kritik riktats av *ett flertal remissinstanser*. Sålunda framhåller *kommerskollegium*, att det ur allmänna handelspolitiska synpunkter är angeläget att ha en såvitt möjligt fri utrikeshandel. Kollegiet anför härutöver följande.

Strävandena till liberalisering av handeln länderna emellan har fått en alltmer ökad omfattning, och vårt land har också på olika sätt givit sin anslutning till dessa strävanden. Ur denna synpunkt synes det angeläget att man icke utan starka skäl bibehåller en central inriktning av utrikeshandeln. Även när det gäller inrikeshandeln är det av vikt att icke från det allmännas sida åtgärder vidtages, som kan verka hindrande på den kommersiella samfärdseln. Det är uppenbart, att en sådan monopolställning, som ifrågavarande förening skulle erhålla, komme att medföra en stark konkurrensbegränsande effekt. Kollegium vill erinra om strävandena att eliminera konkurrensbegränsande företeelser inom näringslivet. Även med hänsyn härtill är det av vikt att man prövar, om förhållandena verkligen kräver en fortsatt central inriktning av handeln på detta område.

Då det av kommittén förordade systemet med en för ifrågavarande import bildad ekonomisk förening enligt kollegiets mening måste anses väsentligt fördelaktigare än det nuvarande systemet, har kollegiet dock icke velat motsätta sig kommitténs förslag i berörda del.

Däremot avstyrker *samtliga handelskammare* den föreslagna centraliseringen av fettvaruimporten.

Sveriges industriförbund anser, att förslaget om importcentralisering icke är på ett övertygande sätt motiverat. Enligt förbundets mening är en fullt fri import synnerligen önskvärd på ifrågavarande område. Under förutsättning att det anses nödvändigt att i vissa situationer företaga en begränsning av importen och detta icke kan ske genom en lämplig avvägning av regleringsavgiften, har förbundet dock icke något att erinra mot att importen under en övergångstid förbehålles en för ändamålet bildad förening. Förbundet anför i detta avseende följande.

Den kvantitativa begränsningen av importen bör emellertid utövas med den allra största varsamhet, så att olägenheter därav för de berörda företagen i möjlig mån undvikas. Inom den totala ram för importen, som myndigheterna föreskriver, bör det ankomma på föreningen att i fall av behov fördela det tillgängliga importutrymmet på olika företag och därvid även att, såsom föreslagits i utredningen, delegera importrätt till föreningens medlemmar. Importen får vidare icke inskränkas på sådant sätt, att rätten för den tekniska industrien att åtnjuta världsmarknadspriser för fettråvaror blir illusorisk.

Jämväl *Sveriges grossistförbund* finner det tveksamt, huruvida de av kommittén anförda argumenten för en centraliserad import kan anses tillräckligt bärande. Enligt förbundets mening torde världsmarknadspriserna även under normala tider uppvisa ganska stora och snabba variationer. Förbundet ifrågasätter om icke fri import — med därav följande möjligheter

för importörerna att själva bedöma prisfallsrisker på olika inköpsmarknader och att individuellt bestämma tidpunkten för importen — är särskilt betydelsefull när det gäller att uppnå ett gott inköpsresultat i såväl pris- som kvalitetshänseende. För den händelse icke några oöverstigliga hinder av teknisk natur föreligger, bör därför enligt förbundets åsikt importen lämnas helt fri. Förbundet anför vidare följande.

Skulle det visa sig ofrånkomligt att i enlighet med kommitténs förslag i fortsättningen centralisera importen till en för ändamålet bildad ekonomisk förening, måste denna göras öppen, så att alla företagare, som har intresse därav, kan bli medlemmar. Detta gäller icke endast oljefabriker, margarinfabriker och andra industriella fettkonsumenter utan även de handelsföretag, som importerar av regleringen berörda varor.

Kooperativa förbundet förklarar sig icke ha något att erinra mot att importen under en övergångstid centraliseras på det sätt kommittén föreslagit. I motsats till nyss angivna organisationer delar förbundet nämligen kommitténs uppfattning om svårigheterna att med hänsyn till de labila förhållandena på världsmarknaden nu övergå till en fullt fri import. En sådan frihet på importområdet anser förbundet icke nu praktiskt möjlig, då hinder av valutamässig och handelspolitisk art föreligger för exporten till andra länder. En fri import måste sålunda enligt förbundets mening ovillkorligen förutsätta en motsvarande frihet för exporten av ifrågavarande råvaror och produkter.

Det av kommittén förordade *restitutionsförfarandet* beträffande avgifter, uttagna på fettvaror avsedda för tekniskt ändamål, behandlas i några yttranden. *Kommerskollegium* uttalar betänkligheter mot förslaget i denna del med hänsyn till restitutionsförfarandets omständliga karaktär. Kollegiet motsätter sig dock icke förslaget, under förutsättning att restitutionen blir ovillkorlig utom i den mån importavgiften är helt oväsentlig för produktionskostnaderna. *Sveriges industriförbund* anser, att restitutionsrätten rent principiellt bör tillkomma envar förbrukare av fettvaror inom den tekniska industrien. Förbundet kan således icke acceptera kommitténs tanke, att regleringsbidrag skall få utgå endast där bidraget är av mera väsentlig betydelse för produktionskostnaderna eller där regleringsavgiften utgör mer än en viss procent av den färdiga varans värde. Däremot tillstyrker förbundet, att restitutionsrätten av praktiska skäl begränsas så, att den avser vad som överstiger ett viss minsta belopp för varje fyraveckorsperiod. Även *Sveriges grossistförbund* önskar en ovillkorlig restitutionsrätt med möjlighet till sådan begränsning som förordas av industriförbundet.

Vad beträffar frågan om redovisningen av influtna avgiftsmedel tillstyrkes kommitténs förslag i så gott som samtliga de yttranden, vari denna fråga berörts. *Handelskammaren i Norrköping* anser dock i likhet med kontrollstyrelsen, att avgiftsmedlen bör redovisas å budgeten eller på liknande sätt.

Beträffande stödet åt oljeväxtodlingen i dess nuvarande utformning framhåller *Sveriges industriförbund*, att den tillämpade ordningen med lönebearbetning är otillfredsställande såtillvida, att lönen gjorts oberoende av den kvantitet olja, som utvinnes vid bearbetningen. Denna och övriga hithörande frågor bör enligt förbundet ytterligare övervägas. Även *vissa av handelskamrarna* har framfört anmärkningar mot lönebearbetningen. Med hänsyn till de erfarenheter, som under senare tid vunnits beträffande bland annat exportförsäljningen av inhemska oljeväxtfröer och oljor, anser *Sveriges lantbruksförbund* det vara önskvärt, att en mera tillfredsställande ordning kommer till stånd på ifrågavarande område. Då hithörande frågor enligt förbundets mening icke står i sådant samband med kommitténs förslag i övrigt att de måste behandlas gemensamt med dessa, har förbundet för avsikt att i annat sammanhang återkomma till frågan om handeln med svenska oljeväxtprodukter.

Beträffande den tulltekniska redovisningen understryker *Sveriges grossistförbund* vikten av att denna avpassas så, att de varor, som är avgiftsbelagda, redovisas under separata statistiska nummer. Det är sålunda enligt förbundet önskvärt, att den svenska tulltaxans rubriker i samband med att importavgiftssystemet införes omarbetas i syfte att klart åtskilja de avgiftsbelagda varorna från andra varor.

I sitt yttrande anför *generaltullstyrelsen*, att det ur tullverkets synpunkt icke finns några principiella erinringar mot kommittéförslaget. Styrelsen behandlar därefter huvudsakligen den av grossistförbundet berörda frågan och liknande spörsmål samt anför härvidlag bland annat följande.

Det är ur tillämpningssynpunkt angeläget att i Kungl. Maj:ts förordnanden angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror de avsedda produkterna såvitt möjligt blir angivna på ett så tydligt sätt, att någon tvekan ej behöver uppstå, huruvida en till tulltaxering föreliggande vara är införselreglerad eller ej. För samtliga varuslag bör därför i författningen angivas statistiskt nummer jämte varubenämning och varubeskrivning i erforderlig omfattning. Vidare bör införselregleringen omfatta samtliga till ett och samma statistiska nummer hänförliga varor, därest det skulle möta avsevärda svårigheter att särskilja olika under samma nummer fallande varor.

Generaltullstyrelsen framför vidare vissa synpunkter på sådana detaljfrågor, som sammanhänger med varuangivningen samt utformningen i övrigt av de författningar som förutsättes skola utfärdas i samband med att det nya regleringssystemet genomföres. Då dessa synpunkter i huvudsak beaktats vid utarbetandet av vissa författningsförslag, som torde få underställas riksdagen, synes det icke vara behöfligt att här redogöra för vad generaltullstyrelsen anfört i förevarande hänseenden.

I detta sammanhang torde slutligen böra nämnas, att *det gemensamma nordiska utskottet för ekonomiskt samarbete* i skrivelse den 7 oktober 1952 hemställt, att fettråvarukommitténs förslag skall genomföras. Till stöd för

sin framställning anför utskottet, att det vid sammanträde bland annat diskuterat frågan om en gemensam nordisk marknad för produkter från den kemiska industrien. Därvid konstaterades, att den olika prissättningen å linolja och vissa andra tekniska fetter i de nordiska länderna utgör ett hinder när det gäller att åstadkomma ett samarbete på området. Ett förverkligande av kommitténs förslag — som syftar till att skapa en från den allmänna fettvaruregleringen obunden marknad för linolja samt i övrigt sådana förhållanden, att animaliska och vegetabiliska fetter för tekniska ändamål kommer att prissättas efter världsmarknadsnivån — skulle därför enligt utskottets mening starkt underlätta det nordiska samarbetet inom den kemiska industrien.

Departementschefen.

Enligt 1947 års riksdagsbeslut angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken skall från statsmakternas sida eftersträvas, bland annat, att genom prispolitiska medel för jordbruksbefolkningen åstadkomma en med andra befolkningsgrupper likvärdig inkomststandard. En av de viktigare förutsättningarna för att nå detta mål angavs vara, att jordbrukets inkomster av smörproduktionen blev tillfredsställande. I den mån godtagbara förutsättningar för en export icke förelåg, skulle därför avsättningen av smör inom landet till skäligt pris skyddas.

Det är uppenbart, att ett stöd åt smörproduktionen icke kan upprätthållas, om man icke samtidigt vidtager åtgärder för att efter marknadsläget anpassa prisrelationen mellan å ena sidan smör samt å andra sidan margarin och övriga varor, som kan ersätta smör. Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen har i sådant syfte införts ett accissystem, som för närvarande omfattar konstister, matolja och annat ersättningsmedel för smör eller flott. Till skydd för avsättningen av grädde har vidare accis införts å fettemulsion. Å margarin utgår däremot numera icke någon accis. Vid sidan av detta system regleras priserna på vissa fettvaror, däribland sådana, som är grundläggande vid margarintillverkningen, genom ett särskilt clearingförfarande i förening med en viss centralisering av importen av sådana varor ävensom beslag därå samt reglering av handeln på området. Såsom fettråvarukommittén framhållit tillkom dessa åtgärder ursprungligen i syfte att bemästra de försörjnings- och prisproblem, som uppstod i samband med det senaste världskriget. Sedermera har de emellertid kommit att ingå som ett led i den statliga jordbruksregleringen, i det att som riktlinjer för clearingpriserna tages de priser, som genom statsmakternas beslut i fråga om de prisreglerande åtgärderna på jordbrukets område skall gälla för inhemska fetter. Clearingen avser numera svenskt oljeväxtfrö och olja av sådant frö ävensom margarin samt följande importerade varor, nämligen margarinråvaror vare sig importen sker i form av oljehaltiga fröer och frukter eller såsom olja, linfrö och linolja samt vissa tvätt- och rengöringsmedel. Clearingförfarandet omfattar även vissa fettsyror.

Det nuvarande regleringssystemet är emellertid behäftat med betydande svagheter, framför allt såvitt angår möjligheterna till kontroll. I fråga om accisförfarandet sammanhänger olägenheterna till stor del med den omständigheten, att accis utgår efter varans användningsområde och icke efter dess beskaffenhet. Till belysande härav har kommittén framhållit, att raffinerad, flytande vegetabilisk olja är belagd med accis i fall, då den användes till matnyttigt ändamål, men är fri från accis, därest den begagnas för tillverkning av matnyttig vara, som utgör ett självständigt föremål för accis. Sådan olja är icke heller belagd med accis, då den användes till annat än matnyttigt ändamål. På liknande sätt förhåller det sig i fråga om kokosolja, medan palmkärnolja, som i stor utsträckning kan ersätta denna, över huvud icke är belagd med accis.

Andra svårigheter beror därpå, att accisen fungerar såsom en tillverkningsavgift med påföljd, att alla företag, som tillverkar accisbelagd vara, bör bli föremål för kontroll. Som kommittén anført är det emellertid omöjligt att utöva en effektiv tillsyn, då det gäller en mängd små företag, varför accisskyldigheten måst begränsas till att avse dem, som tillverkar varan för försäljning. Jag delar kommitténs uppfattning, att det är stötande, att accisplikten därigenom kommer att drabba den, som tillverkar viss vara för försäljning, men icke den, som tillverkar samma vara för vidare bearbetning eller användning i egen rörelse.

Svårigheterna att kontrollera utgörandet av accisen har gjort sig gällande långt tidigare och föranledde redan år 1939 Kungl. Maj:t att uppdraga åt kontrollstyrelsen att utreda frågan om accisbeläggning av sådana ersättningsmedel för smör eller flott, vilka icke var accisbelagda enligt då gällande bestämmelser. Emellertid medförde den statliga reglering av import samt tillverkning och förbrukning av fettvaror, vilken genomfördes under det andra världskriget, att kontrollsvårigheterna i stort sett undanröjdes. Till följd därav behövde utredningen icke fullföljas. Sedan numera handeln på fettvaruområdet i viss utsträckning erhållit lättnader, har svårigheterna åter aktualiserats.

Även clearingförfarandet lider av vissa svagheter. Detta förfarande omfattar sålunda såsom framgår av det förut anförda endast vissa vegetabiliska fetter samt härdad valolja. Andra animaliska fetter än sistnämnda olja — t. ex. slakterifett — faller däremot icke därunder, trots att de i stor utsträckning är utbytbara mot de nyssnämnda fetterna. Såsom en väsentlig brist framhåller kommittén vidare, att förfarandet icke löser ett så väsentligt spörsmål som hur den tekniska industrien i mån av behov skall kunna befrias från råvarufördyring. Härtill kommer, att förfarandet icke torde kunna upprätthållas utan stöd av beslag eller liknande. De krisförfattningar, som reglerar dylika ingripanden, har emellertid i huvudsak tillkommit i helt andra syften och torde därför komma att upphöra att gälla efter hand som dessa syften blir inaktuella. Vid nu angivna förhållanden synes icke heller clearingförfarandet utgöra någon lämplig anordning.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har kommittén funnit, att det nuva-

rande regleringssystemet icke längre bör tillämpas. Jag delar denna uppfattning. Det är emellertid uppenbart, att ett regleringsförfarande behövs även för framtiden. Olika möjligheter är tänkbara beträffande utformningen av det nya systemet men valet mellan dem är av skilda anledningar ganska beskuret. Efter överbäganden har kommittén stannat för att föreslå, att smörskyddet i fortsättningen skall anordnas på så sätt, att importen av utländska fettråvaror och fettvaror släppes i princip fri men belägges med en särskild avgift.

Enligt det framlagda förslaget skall regleringssystemet utformas så, att viss avgift får uttagas inom en av statsmakterna fastställd ram. Det förutsättes, att jordbruksnämnden — i likhet med vad som gäller dylika avgifter i övrigt på jordbrukets område — bemyndigas att fastställa avgifternas storlek ävensom att uppbära dessa. Med hänsyn till att fettvaror för beredning av matfett är i stor utsträckning utbytbara mot varandra, skall enligt förslaget i princip alla fettråvaror och fettvaror av animaliskt och vegetabiliskt ursprung omfattas av avgiftsbeläggningen. Undantag avses endast skola göras för sådana varor, som icke alls eller i vart fall icke ekonomiskt är användbara för matnyttigt ändamål.

Som regel skall avgiften erläggas i samband med importen av varan. Vid import av oljehaltiga fröer och frukter, som skall bearbetas inom landet, avses dock avgiftsskyldighet skola inträda först vid leverans från oljefabrik till köpare av den framvunna oljan. Ett restitutionsförfarande avses vidare skola införas i fråga om importerade varor, vilka användes för sådant tekniskt ändamål, som icke omfattas av avgiftsbeläggningen. En motsvarighet till restitutionsbeloppet skall lämnas för inhemskt slakterifett, om detta användes för icke avgiftsbelagt ändamål. Restitution skall även kunna äga rum vid reexport. Därjämte skall möjlighet finnas att vid export av vegetabiliska oljor och andra fetter av inhemskt ursprung lämna regleringsbidrag, uppgående högst till motsvarande restitutionsbelopp. Slutligen må framhållas, att enligt förslaget raffinaderier och margarinfabriker skall för inläggande lager vid höjning av importavgifter inbetala det belopp, som motsvarar höjningen, samt vid sänkning av avgiften erhålla motsvarande restitution.

Det nu angivna systemet synes medge en lämplig lösning av uppgiften att å ena sidan i enlighet med 1947 års riksdagsbeslut skydda avsättningen av den inhemska smörproduktionen och å andra sidan bereda näringslivet största möjliga frihet och utrymme för konkurrens. Såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen erhåller man vidare genom den föreslagna anordningen möjlighet att skydda den inhemska oljeväxtodlingen i den utsträckning, som årligen fastställes i samband med prövningen av oljeväxtpriserna. De kontrollsvårigheter, som enligt vad förut anförts vidlåder det nuvarande regleringssystemet, skulle i huvudsak försvinna; endast i fråga om restitutionsförfarandet torde sådana komma att kvarstå i någon anmärkningsvärd omfattning. Jag vill därför förorda, att det nu tillämpade accis- och clearingförfarandet skall ersättas med ett system, innefattande en särskild avgiftsbeläggning av fetter och oljor. Beträffande den närmare utformningen av systemet får jag framhålla följande.

Vad först angår regleringens omfattning har framhållits, att det i allmänhet icke är möjligt att draga en klar gräns mellan de fettämnen, som är avsedda för tillverkning av livsmedel, och de, som skall användas för tekniskt bruk. Bland annat på grund härav synes det även enligt min mening vara påkallat att i enlighet med kommitténs förslag belägga samtliga animaliska och vegetabiliska fetter med avgift och utforma avgiftssystemet så, att möjlighet finnes att helt eller delvis befria fetterna för tekniskt bruk från den fördyring, avgifterna innebär. I likhet med kommittén anser jag vidare, att linfrö och icke härdad linolja, som för närvarande är föremål för prisclearing, skall lämnas utanför regleringen med hänsyn till de komplikationer, som eljest skulle uppstå. Frågan om stöd åt den inhemska produktionen av linolja torde få upptagas i annat sammanhang. Därjämte torde böra undantagas sådana varor, som icke är ekonomiskt användbara som ingrediens i matfett, t. ex. degas och annat garverifett samt kinesisk och japansk träolja. Likaledes synes ullfett, lanolin och ricinolja böra falla utanför regleringen.

Att närmare än vad jag nu angivit bestämma regleringssystemets omfattning synes för närvarande icke lämpligt. För att möjliggöra en smidig anpassning efter växlande behov torde det emellertid vara behöfligt, att Kungl. Maj:t erhåller bemyndigande att förordna, att fettvaror, som icke längre bör omfattas av regleringen, skall undantagas därifrån liksom även att ytterligare sådana varor skall införas därunder.

Vad härefter angår avgiftsbeläggningen delar jag kommitténs uppfattning, att riktpunkten bör vara att största möjliga frihet lämnas handeln samt att den administrativa apparaten begränsas så mycket som möjligt. Mot dessa önskemål måste emellertid vägas kravet på att systemet skall vara funktionsdugligt och erbjuda nöjaktiga kontrollmöjligheter. Den största svårigheten erbjuder härvid frågan om utformandet av lämpliga anordningar, som möjliggör befrielse från avgift på varor för tekniskt ändamål. Kommittén har härvidlag föreslagit ett restitutionsförfarande. I och för sig är det givetvis icke tillfredsställande med ett dylikt förfarandet, vilket ju innebär, att avgifter uppbäres för att senare återställas. Emellertid är det enligt min mening än mer otillfredsställande, om man för att undvika eller begränsa restitutionsförfarandet skulle införa ett system med auktorisering eller registrering av importörerna. Jag har därför kommit till samma uppfattning som kommittén, nämligen att det lämpligaste systemet är, att en generell avgiftsbeläggning äger rum vid importen och restitution av den erlagda avgiften lämnas i de fall, där avgift ej skall utgå.

Det föreslagna regleringssystemet innebär, att statsmakterna skall fastställa den ram, inom vilken regleringsavgift må uttagas. Det synes lämpligt, att Kungl. Maj:t i likhet med vad som gäller beträffande andra importavgifter på jordbrukets område skall äga bemyndiga jordbruksnämnden att inom denna ram bestämma och uppbära avgifterna. Jag delar även kommitténs uppfattning, att det är önskvärt att söka upprätthålla en för skilda varuslag enhetlig avgift, eftersom man därigenom undviker att med regle-

ringen påverka den tekniska utvecklingen. Speciella förhållanden torde dock kunna föranleda avvikelser från denna princip. Jag är också av den mening, att avgifterna under stabila marknadsförhållanden bör hållas oförändrade under så långa perioder som möjligt. Det bör sålunda vara tillfyllest, om man genom avgifterna åstadkommer den önskade prisskillnaden mellan smör och margarin genomsnittligt under ett regleringsår.

Vad förslaget innehåller beträffande tidpunkten för erläggandet av avgift har jag intet att erinra mot. Jag kan även ansluta mig till vad kommittén anfört i fråga om verkningarna av förändringar i avgifterna. Även enligt min mening synes det lämpligt att nöja sig med att låta dylika medföra värdereglering av de större lagren. Raffinaderiernas och margarinfabrikernas lager bör sålunda utan tvekan röna inverkan därav. Den övriga livsmedelsindustriens och den tekniska industriens lager synes däremot i stor utsträckning kunna undantagas därifrån. En dylik inskränkning torde stå i överensstämmelse med den ordning, som gäller vid nuvarande system med clearingpriser. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden att utfärda generella bestämmelser om i vilken omfattning efterreglering skall ske.

Den föreslagna restitutionsrätten har icke mött några principiella erinringar från remissinstansernas sida. Däremot har kommitténs uttalanden om tänkbara begränsningar däri för att nedbringa antalet restitutionsansökningar mött invändningar. Ur principiell synpunkt är det givetvis önskvärt, att restitutionsrätten skall komma samtliga företagare inom tillverkningsområdet till godo. Å andra sidan kan man enligt min mening icke bortse från vad kommittén framhållit, nämligen att det ur administrativ synpunkt är angeläget, att antalet ansökningar icke blir alltför stort. En avvägning mellan dessa synpunkter måste därför komma till stånd. Det synes därvid enligt min uppfattning nödvändigt, att rätten till restitution icke inskränkes på sådant sätt, att vissa branscher eller företagare får grundad anledning att känna sig vara föremål för administrativt godtycke. Ifrågavarande avvägning bör med beaktande härav verkställas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden. Av praktiska skäl torde restitutionsrätten böra begränsas till att avse vad som överstiger ett visst belopp, exempelvis 50 kronor per fyraveckorsperiod. I samband därmed bör även uppmärksammas, att möjligheterna att erhålla restitution måste förknippas med viss skyldighet att avgiva regelbunden redovisning till jordbruksnämnden. För att försvåra möjligheterna till spekulation torde såsom kommittén framhållit restitution böra lämnas på grundval av medeltalet av de avgifter, som gällt under en tillverkningsperiod av fyra veckor.

Med hänsyn till syftet med avgiftsbeläggningen bör restitution förekomma i fråga om avgift för fettvara, som i bearbetat eller obearbetat skick reexporteras. Även oljor och fetter av inhemskt ursprung exporteras emellertid. Då man i många fall icke kan skilja på om utländsk eller inhemsk rå-

vara kommit till användning vid tillverkningen av viss exportvara, synes det vara nödvändigt, att det ges möjlighet att vid export av dessa varor lämna ett regleringsbidrag, motsvarande högst den restitution, som utgår vid reexport av importerade varor. Av liknande skäl bör även regleringsbidrag lämnas för inom landet framvunna fetter och fettråvaror, som kommer till användning för annat än matnyttigt ändamål.

Tullverkets befattning med regleringen kommer att inskränka sig till att periodiskt lämna uppgift till jordbruksnämnden om verkställd införsel av fettråvaror och fettvaror. Som tullverket framhållit i sitt yttrande över förslaget är det givetvis av vikt, att tvekan ej behöver uppstå, huruvida en till tulltaxering föreliggande vara är införselreglerad eller ej. Tulltaxans rubriker bör därför anpassas så, att de avgiftsbelagda varorna blir klart avskilda från andra varor. Vid meddelande av förordnande om införselreglering eller uttagande av regleringsavgift för viss vara eller varugrupp bör statistiskt nummer alltid utsättas.

Innan jag övergår till redovisningen av avgiftsmedlen, torde jag något få uppehålla mig vid frågan om den inhemska oljeväxtproduktionen. Denna produktion är för närvarande organiserad som en kontraktsodling med av statsmakterna för varje produktionsår fastställda garantipriser till odlarna. Den år 1951 bildade föreningen Sveriges oljeväxhintressenter har till uppgift att köpa allt oljeväxtfrö till garantipris, ombesörja torkning av fröet och till självkostnadspris sälja till oljefabriker-na den del av skörden, som icke disponeras för utsäde och export. Priserna på de vid bearbetningen framvunna produkterna fastställs av jordbruksnämnden. Export av oljeväxtfrö och olja sker genom vederbörande odlare-organisationer eller oljefabriker. Jordbruksnämnden måste dock godkänna exportpriserna på grund av statens åtagande gentemot odlarna genom garantiprissystemet. Av samma skäl måste vinster och förluster å odlingen avräknas över den inom nämnden inrättade clearingkassan för fettvaror. Det skulle enligt min uppfattning i och för sig te sig tilltalande, om det nuvarande systemet för avsättningen av de inhemska oljeväxtprodukterna kunde slopas och det föreslagna avgiftssystemet för importerade fettvaror utvidgas till att omfatta även de ur inhemsk odling framvunna oljorna. Jag delar emellertid kommitténs åsikt, att denna ordning icke torde kunna genomföras i nuvarande labila prisläge. Därtill kommer att frågan om organisationen av oljeväxtodlingens omhändertagande och avsättning varit föremål för prövning så sent som vid 1951 års riksdag. Det synes mig icke lämpligt att i vart fall för närvarande göra några ändringar i ett så nyligen antaget system. Såsom en del remissorgan påpekat, torde emellertid det nuvarande systemet icke vara helt tillfredsställande i alla avseenden. Såsom exempel härpå kan angivas formen för exportförsäljningen samt lönebearbetningen av fröerna. Emellertid har jag kommit till den slutsatsen, att dessa frågor icke står i sådant samband med kommitténs förslag, att ett ställningstagande till detta behöver uppskjutas för deras skull. Jag föreslår fördenskull, att den nuvarande ordningen skall bibehållas i förevarande dei.

Vad härefter angår redovisningen av avgiftsmedlen har det övervägande antalet remissinstanser tillstyrkt förslaget, att dessa medel skall inlevereras till en särskild clearingkassa. Över denna föreslås även redovisningen av inkomster av och utgifter för de inhemska oljeväxtprodukterna skolas, därvid dessa dock bör särskiljas från avgiftsmedlen i samband med importen med hänsyn till intresset av att kunna redovisa resultatet för statsverkets del av den inhemska oljeväxtregleringen.

En på detta sätt organiserad redovisning innefattar åtskilliga fördelar. Det oaktat delar jag kontrollstyrelsens uppfattning i den del den innebär, att de på importen belöpande avgiftsmedlen bör direkt tillföres statskassan över riksstatens inkomstsida. Av budgettekniska skäl synes nämligen en dylik anordning vara att föredraga. Vid sådant förhållande bör med regleringen sammanhängande utgifter bestridas från ett därför anvisat rikstatsanslag. Dock torde vissa utgifter böra direkt belasta inkomstiteln för avgifterna, nämligen restitutioner av avgifter för fett, som använts för tekniskt ändamål eller — i den mån Kungl. Maj:t så förordnar — vid tillverkning av exportvaror, ävensom s. k. regleringsbidrag för inhemska fettvaror, som använts för icke avgiftspliktigt ändamål. Jag förordar sålunda, att kontrollstyrelsens förslag genomföres i denna del. Däremot har jag icke någon erinran mot att inkomsterna av de inhemska oljeväxtprodukterna tills vidare skall inlevereras till clearingkassan för fettvaror. Under budgetåret 1953/54 bör dessa inkomster få användas till att täcka förluster på den statliga garantien för 1953 års oljevästodling. Jag torde få återkomma till dessa frågor i samband med det förslag, jag ämnar framlägga till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under regleringsåret 1953/54.

Kommitténs förslag att man icke omedelbart skall övergå till en fullständigt fri import av fettråvaror och fettvaror utan under en övergångstid ge ensamrätt till import åt en för ändamålet särskilt bildad ekonomisk förening har kritiserats av flera remissinstanser. Denna inställning till bibehållandet av en centraliserad importhandel på ifrågavarande område synes i och för sig vara förståelig. Onekligen skulle en sådan förening få en monopolställning, som skulle kunna medföra en icke önskvärd konkurrensbegränsande effekt. Emellertid måste föreningen, vilket framgår av kommitténs förslag, driva sin verksamhet i nära samförstånd med jordbruksnämnden. Genom denna nära förbindelse med en statlig myndighet, som på området i fråga har att tillvarataga de samhällsliga intressena, torde förhindras, att monopolställningen utnyttjas på ett skadligt sätt. Därtill kommer, att konkurrensviljan bör kunna komma till uttryck inom föreningen, då medlemskap i denna lämpligen bör stå öppet för en så vid krets som möjligt av industriella fettkonsumenter och föreningen bör kunna delegera sin importrätt till dessa. Olägenheterna av en centraliserad import torde därför enligt min uppfattning icke bli alltför

allvarliga. För bildandet av en dylik förening talar bland annat, att möjligheten att upprätthålla relativt stabila råvarupriser på den svenska marknaden måste betecknas som betydligt större vid en på angivet sätt ordnad import än om densamma lämnas helt fri. Eftersom någon enskild import av fetträvaror knappast förekommit under de sistförflutna tio åren, måste därtill en omedelbar övergång till helt fri import komma att medföra vissa omställningsproblem, som torde bli svåra att bemästra. För min del vill jag därför biträda kommitténs förslag. Jag vill emellertid framhålla, att frågan bör upptagas till förnyad prövning, sedan föreningen verkat under någon tid och möjlighet finnes att säkrare bedöma på vad sätt och i vilken ordning ett ytterligare frigörande av importen utav fettvaror kan komma till stånd.

Vad angår föreningens närmare gestaltning har Sveriges grossistförbund icke funnit sig tillfredsställt med att kommittén som medlemmar i föreningen endast räknat med oljefabrikerna, margarinfabrikerna, raffinaderierna och andra industriella fettkonsumenter. Förbundet har ansett, att föreningen bör göras öppen, så att alla företagare som kan ha intresse därav får bli medlemmar. Utöver de av kommittén nämnda kategorierna bör sålunda enligt förbundet även handelsföretag, som importerar av regleringen berörda varor, kunna bli medlemmar. För min del finner jag det dock knappast påkallat att nu medge medlemskap utöver de kategorier, kommittén tänkt sig. Skulle behov därav uppkomma, bör givetvis frågan upptagas till ny prövning. Det torde därvid få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder, som kan anses påkallade.

I övrigt synes de av kommittén angivna riktlinjerna för föreningens verksamhet väl ägnade att tjäna föreningens syfte. Sålunda bör jordbruksnämnden — i den mån så erfordras för att skydda den inhemska oljeväxtodlingen — få möjlighet såväl att begränsa rätten för föreningen att importera fettvaror och för oljefabrikerna att inom landet använda eller till annan överlåta av importerade fetträvaror framställda fettprodukter som att ålägga föreningen att verkställa import, som befinnes nödvändig för att säkerställa försörjnings- och prisregleringsintressen.

Det föreslagna regleringssystemet innebär, att accisförfarandet kan slopas för margarin och konstister samt bageri- och matolja. Det smörskydd, som skapas, är emellertid icke tillfyllest för att skydda avsättningen av grädde. På grund av att utjämningsavgift uttages är nämligen priset på grädde i förhållande till däri ingående mjölkfett betydligt högre än priset på smör. I likhet med kommittén finner jag det därför även i fortsättningen nödvändigt med en särskild *accis* på flytande fettemulsioner. Däremot synes icke bakhjälpmiddel och andra ersättningsmedel böra beläggas med någon särskild *accis*. Den totala *accisen* för fettemulsion, som håller mer än 15 procent fetthalt, utgör för närvarande en krona 25 öre per kilogram. Någon mera avsevärd förhöjning härav torde ej behöva komma

i fråga. Det högsta belopp, vartill accisen av Kungl. Maj:t må bestämmas, torde därför lämpligen böra fastställas till två kronor per kilogram.

Jag finner sålunda, att den nu gällande förordningen om accis å margarin och vissa andra fettråvaror bör upphävas och på sätt kommittén föreslagit ersättas av en förordning om accis å fettemulsion. I konsekvens härmed bör Kungl. Maj:t erhålla bemyndigande att dels lägga avgift jämväl på margarin, som användes för framställning av ersättningsmedel för grädde, dels ock förordna att en mot accisen svarande förhöjd tull för fettemulsion skall uttagas. Jag delar även kommitténs åsikt, att det framdeles kan bli nödvändigt att inom det förut angivna avgiftssystemet inrymma vissa hel- och halvfabrikat, som innehåller avgiftsbelagda fettvaror och att Kungl. Maj:t — med hänsyn till svårigheterna att i förväg i detalj förutse vilka dessa fabrikat kan bli — bör ha möjlighet att vidtaga sådana ändringar i regleringens omfattning, som kan visa sig nödvändiga.

I enlighet med det anförda har inom jordbruksdepartementet utarbetats förslag till dels *förordning angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m.*, dels *förordning om accis å fettemulsion m. m.*, dels ock *förordning angående avgift för margarin som användes för framställning av fettemulsion m. m.* Förslagen torde böra föreläggas riksdagen till antagande.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels antaga förut omförmälda förslag till

1) *förordning angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m.;*

2) *förordning om accis å fettemulsion m. m.;*

3) *förordning angående avgift för margarin som användes för framställning av fettemulsion m. m.; samt*

dels medge Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för genomförande av ett tekniskt system för stödet av den inhemska smörproduktionen och oljeväxtodlingen i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, jag angivit i det föregående.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Bertil Persson.